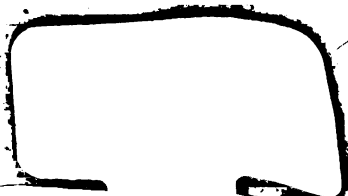

HET RECHT

VAN

HET GEVO

NAAR HET ZWEEDSCH

VAN

AXEL LUNDEGÅR

DOOR

JEANNETTE E. KEYSER

AMSTERDAM
H. J. W. BECHT
1903

HET RECHT VAN HET GEVOEL

zijn dood, onder beheer van zijn zoon, tot een van de eersten uit het land werd.

Haar kleinzoon Douglas Kennan was nu het hoofd der familie, maar haar plaats, als oudste van het geslacht had ze weten te handhaven, en ze duldde geen beperking van haar gezag. Zij zelf woonde in een van de destijds deftigste huizen aan de kade, boven het kantoor van Kennan en Co. De omstandigheden wilden, dat zij de armste van haar naam was, maar voor zoover als haar middelen het veroorloofden vertegenwoordigde zij toch graag de rijkdom van haar familie. De vrouw van haar zoon, de Zweedsche *Mevrouw* Kennan, was bescheiden van aard, vereerde de nagedachtenis van een man, die altijd de wil zijner moeder geëerbiedigd had, en behoorde tot een ander soort menschen, wier ideale woonplaats ergens anders was: de geëmigreerde adel, die aan de kade aan de overzijde der rivier waren gaan wonen. De oudste van het geslacht woonde daar dus ongestoord.

Vroeger ging zij ieder jaar in Februari weer naar 't Zuiden toe, om de lente eerder te zien, maar op oudere leeftijd had ze de lust verloren zich te verplaatsen, en gedurende de laatste tien

jaar was ze niet éenmaal naar buiten gegaan.

— Ik ben te oud, om me door jullie klimaat te laten beetnemen! zei ze. — Het wordt nooit zomer, alleen maar een groene winter.

Zij mopperde altijd over het klimaat en dat had haar al menige poets gebakken. De vorige zomer was het aan de kade tropisch warm geweest. Toen zij tegen de avond hare ramen, die op de rivier uitzagen, open liet zetten, snakte ze naar lucht en verlangde naar buiten. Het heele huis was als een reuzenoven, en ze voelde zich opgesloten, vergeten en verlaten in het groote huis, waar Miss, de juffrouw van gezelschap, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat ongezellig zat te gapen, en Mabel, de papegaai, onophoudelijk vroeg, hoe ze het maakte.

Toen bedacht ze het plan, dat ze nu ten uitvoer had gebracht: ze huurde voor de zomer een steenen huis in de scheren, dat groot genoeg was, om beide families, en de familie van die familie te huisvesten. Want als ze de haren om zich heen wilde hebben moest ze ook Elisa Schaefer en haar zoons uitnoodigen.

Dit was voor allen een groote verrassing.

Mevrouw Kennan hield veel van haar eigen villa aan het Mälarmeer, waar zij sedert meer dan veertig jaar iederen zomer gewoond had. Al hare herinneringen stonden in verband met Kennanhouse. Daar had ze als jonggetrouwde vrouw rondgeloopen, daar had ze als jonge moeder gedroomd bij de wieg van haar jongen, daar had ze, vierentwintig jaar later in angst en zorg, haar dochtertje te vroeg ter wereld gebracht, nadat zij de zekerheid had gekregen, dat de vader van haar kind binnen kort zou sterven. — Die zomer zou ze nooit overleefd hebben, als ze niet zuster Elise tot steun en troost had gehad.

Sedert die tijd had ook Elise Schaefer elke zomer op Kennanhouse doorgebracht. Ze was sinds vele jaren weduwe, en haar zoons hadden hun opvoeding aan hunne tante te danken.

— Tot je dienst! zei Mrs. Kennan gewoonlijk; maar zij mocht nu eenmaal die jonge heeren niet lijden.

Des te zachter stemde het, dat zij hare gastvrijheid ook tot hen had uitgestrekt. Niemand dacht er aan, dat ze misschien van de nood een deugd had gemaakt, allen waren verwonderd, dat ze zoo

buitengewoon vriendelijk geworden was. Trilde er ook niet een voorgevoel van de naderende scheiding in haar weemoedige slotwoorden:

— Wie weet is het niet de laatste zomer!

Niets maakt een mensch toegeeflijker, dan de voorstelling, dat een ander sterven zal; mevrouw Kennan voelde het haar heilige plicht de wensch van haar schoenmoeder in te willigen.

En daar zat nu de oude in de veranda van Granlid te genieten als een kind, dat zijn zin heeft gekregen. Toen het zomer werd, was zij met Miss en Mabel naar buiten gegaan, gisteren waren alle gasten behalve Douglas aangekomen en die morgen voelde ze zich innig behagelijk, voelde ze zich weer als 't middelpunt van haar familie, lekker in de zonneschijn, in haar eigen oude stoel, met haar voeten op haar eigen oud voetenbankje.

Al het andere was haar vreemd, en ze had zich niet kunnen verzoenen met de al te moderne inrichting van de oude buitenplaats.

Ze bekeek peinzend een lage rustbank met leeren zitting en verraderlijk naar achteren wijkende leuning: nooit zou ze zonder hulp uit zoo'n raar soort stoel of sofa kunnen opstaan; en ze was er juist

zoo trotsch op, dat ze nooit hulp noodig had. Ze was nog niet ouder dan vijfentachtig jaar en goddank nog gezond naar lichaam en ziel. Haar gezicht was wel heel zwak geworden, en wat zwakke knieën had de oude dag haar ook bezorgd, ze wilde dan ook een beetje hulp wel aannemen, als 't met tact werd aangeboden. Katie had een manier om haar grootmoeder te kussen, waarbij ze haar armen om haar heen sloeg, als ze op wilde staan — dat was al wat ze noodig had. De jongens Schaefer daarentegen... hielpen haar als twee hefboomen — en bogen daarna met een ophef, alsof ze haar een onschatbare dienst hadden bewezen.

Dat was Zweedsch — beleefdheid zonder warmte — nothingness! Zij erkende, dat de Zweden ook goede eigenschappen hadden, maar ze waren koud. Een Zweed wist niets af van liefde of vriendschap. Ze konden opvlammen, maar het was een krullenvuurtje en hun beroemde beleefdheid was een vernislaagje op hout.

De jongens Schaefer waren Zweden, ondanks hun Duitsche naam. Dat was nu eenmaal zoo, voor hen was zij niet verantwoordelijk. Maar ook Douglas haar vleeschelijke kleinzoon was van top tot teen

Zweed, grof-Zweedsch in zijn oneerbiedigheid tegen de oudste der familie, en in zijn leven als vrijgezel, dat hij leidde sinds hij weduwnaar was — en hij werd hoe langer hoe meer Zweed, naarmate hij ouder werd en welgedaner naar lichaam en geest — Katie zou spoedig de eenige van de familie zijn, die nog wat Schotsch bloed in de aderen had.

M^rs^. Kennan schudde zachtjes haar hoofd; er was een schaduw voor het zonlicht gegleden. De gebreken van de oude dag kon ze negeeren, maar de eenzaamheid niet. Oud worden, dat beteekende hetzelfde, als hoe langer hoe dieper door te dringen in een donkere wildernis — bij iedere stap valt een bloedverwant, een vriend aan je zijde, en de dood komt je zoo nabij, dat je hem niet meer uit je gedachte kunt verbannen. Hij staat daar en wacht — heel dicht bij je, je weet alleen niet waar, maar je moet hem te gemoet en kunt niet stilstaan. En het wordt zoo stil om je heen, want allen, die van je gehouden hebben zijn weg, en je bent voor niemand van de levenden onmisbaar.

Het gezicht van het oudje klaarde langzamerhand weer op; ze dacht aan Katie. In de donkere leegte om zich heen, voelde ze de aanhankelijkheid van

dat kind als een laatste gave van het leven, en uit haar eigen liefde putte zij een groote warmte, waaraan het te danken was, dat haar hart nog menig jaar kon blijven kloppen. Ze hoopte, dat de Voorzienigheid haar beschermende hand over het kind zou uitstrekken.

Ze verdacht beide jongens Schaefer ervan, dat ze hun nichtje het hof maakten, zeker met eerlijke bedoelingen — niemand had nog ooit gehoord, dat een Don Juan een millionnairsdochter verleidde en haar daarna verliet! Maar de hemel verhoede, dat Katie in ernst van een van die twee deugnieten ging houden. Spreken konden ze — holle woorden over groote vraagstukken, waarmee hun gedachten zich een oogenblik hadden bezig gehouden — godsdienst en kunst — niets dan onzin — zonder een greintje diepte onder de oppervlakte. De laatste inval van gisteren, was altijd de waarheid van vandaag en iederen morgen struikelde Kurt over de steen der wijzen, waarnaar de elite der menschen al duizende jaren gezocht hebben, — altijd lag deze vlak voor zijn neus, schitterend modern en „de besteller van moderne gedachten" — stond altijd klaar om ze aan de markt te

brengen. De natuur had hem koortsachtige intellectueele aspiraties geschonken, een soort gemakkelijkheid om de gedachten van anderen tot de zijne te maken, maar onvermogen, waar 't zelfdenken betrof; arme Kurt. In elk geval mocht ze hem nog liever dan Åke de jeugdige kunstenaar, die van de natuur fantasie en lust tot scheppen had gekregen, maar die al zijn kracht verspilde door te spreken over zichzelf en wat hij *zou* doen. Druktemakers waren ze allebei, die zoowel lichamelijk als geestelijk boven hun kracht leefden — Zweden, Zweden! Schotsch bloed stelt andere eischen.

De duif knikte gerustgesteld. Katie was toch verstandig genoeg, al was ze nog zoo'n kind! De groote woorden, de kleine ijdelheid van de studentenmuts en al dat geschrijf „over het nieuwe ethische Ideaal der Vrouw," wat zij zelf zoo roerend ernstig opnam — dat alles zou wel van zelf overgaan. Dat was de bruisende wijsheid van haar zeventien jaren. Jonge wijn — zou goed worden als ze gegist was — want ze was van binnen rijk genoeg — ze had veel gelezen — en een beetje gedacht op de koop toe.

— Howdoyoudo? Howdoyoudo? schreeuwde plotseling Mabel met haar schelle stem. Ze had in de zonneschijn zitten slapen, en ook van haar jeugd en haar vaderland gedroomd. Nu werd ze wakker en verwelkomde iemand, door met veel vertoon met haar vleugels te slaan. Uit de salon kwam Katie Kennan, klein en tenger; glanzend lichtbruin haar wapperde om haar gezicht, dat verhelderd werd door een paar vroolijke eekhoorn-oogen.

— Goede morgen, grootmoeder!

M[rs]. Kennan knikte vroolijk, Katie sloeg voorzichtig haar armen om haar heen, en kuste haar zachtjes op de wang. Miss dook uit de achtergrond op, en schoof een stoel naar voren. De oudste der familie verleende audiëntie.

— Zijn de anderen nog niet klaar? vroeg ze.

— Die zitten aan 't ontbijt.

— Ben je al uit geweest?

— 'k Heb vanmorgen al een eindje gefietst om de omgeving eens te zien. 't Is hier verbazend mooi.

— Ja? Ik kan het niet zien.

Katie keek eens naar buiten:

— Ziet grootmoeder van hier uit niets van 't uitzicht?

De oude vrouw keek naar buiten, maar haar oogen behielden hun afwezige uitdrukking, alsof ze in de schemering zat te staren.

— Ik zie een groene glans, en daarvoor beneden glinstert iets wits — en daarboven is de lucht blauw.

— Net zooals Åke de natuur ziet! — Katie deed haar oogen half dicht. — Nu zie ik het ook zoo. Enkele lijnen, kleureffecten. Maar als ik mijn oogen opendoe, zie ik veel meer. Er is een tuin met boomen en boschjes die een buiging maken en fluisteren: Welkom in het groen, grootmoeder!

— Ta — ta — ta! — De oude schudde haar hoofd, alsof ze alles afkeurde. Toch vroeg ze:

— Wat zie je nog meer?

— Drie horizontale grasvelden — de heele tuin ligt in terrassen — perken met bloemen, die hun kelken vol dauw hebben en die met elkaar klinken en op de gezondheid van de zon drinken!

— Jij hebt goede oogen. Ik voor mij, geloof, dat de zon zelf al lang geleden die kelken geleegd heeft.

— Dat kan ook wel. Maar wat hier vooraan zoo wit glinstert is een bocht. Aan het strand is een steiger en een wit bootje en daarin kan men in vijf minuten naar de overzij roeien. Daar is een helling met denneboomen begroeid, die mooi tegen de lucht afsteekt als een getande schuine lijn, die afloopt naar de kant, waar de steiger van de stoomboot met zijn beenen in zee staat. Daarvóór is wijd vaarwater en daar achter is Lidingeiland.

De oude was er al lang niet meer bij, ze zat aan heel wat anders te denken, ze wilde Katie met een paar woorden waarschuwen met betrekking tot de neven, maar wist niet goed, hoe ze het aan moest leggen.

— Weet je ook of Douglas deze zomer komt? begon ze.

— Ja zeker! Hij heeft mama verzocht, u te zeggen, dat hij Zaterdags komt en Zondags overblijft.

— Denk je, dat het je broer en tante hier buiten zal bevallen?

— Dat moet wel, grootmoeder. Het is hier heerlijk.

— En je neven?

— Zeker! We zullen tennissen, en fietsen, en roeien en zeilen — en werken.

— Werken, ja! — De duif knikte goedkeurend. — Vóór alles werken! Je moet bedenken, dat je neven arme jongens zijn, die voor hun eigen toekomst moeten zorgen. Zal je oppassen ze niet te veel van het werk te houden?

— Ja, grootmoeder — zei Katie lachend — maar ìk ben het gewoonlijk heusch niet, die hèn weglokt.

— Best! Jij bent hier thuis, en zij zijn gasten, die werken moeten. Kurt moet immers in 't najaar examen doen — hoe heet dat nu ook weer?

— Candidaats in de medicijnen.

— Ja. En Åke moet toch ook zijn meesterstuk nog schilderen — waarover hij zooveel spreekt?

— Hij heeft nog tijd genoeg. Hij is van plan deze zomer voornamelijk indrukken te verzamelen.

— Indrukken? — Dat plan kwam de oude verdacht voor, en ze schudde afkeurend haar hoofd, maar ze kon nu haar plan niet verder ten uitvoer brengen. Ze hoorde namelijk in de eetkamer een lawaai, dat aankondigde, dat de familie in aantocht was. Daarom strekte ze slechts haar

oude bevende hand uit, en legde die op Katie's hoofd, alsof ze haar zegende.

— Nu goed, — zei ze — ik geloof, dat je me begrijpt. Ik ben een heel oude vrouw. Als je ooit de steun verlangt — de ondervinding van een oude vrouw — kom dan bij me.

— Ja, grootmoeder. — Katie kuste glimlachend de hand der oude vrouw.

II.

De jongelui speelden tennis op het grasveld. Åke alleen tegen Katie en Kurt. Eenzame grootheid beviel hem het best. Verloor hij, dan vond zijn gevoel van eigenwaarde toch nog voldoening in het bewustzijn, dat hij het onderspit had gedolven tegen een ongehoorde overmacht, en won hij, dan was zijn triomf des te grooter.

Daarbij beschermde hij op een opvallende wijze Kurt's neiging voor zijn nichtje, ofschoon zijn eigen gevoel hem pijnlijk in dezelfde richting trok. Maar dat onderdrukte hij, in het bewustzijn, dat zijn broeder anders verloren was, en verder genoot hij van de edele vreugde, die een sterke smaakt, als hij een zwakke beschermt. Hij zag evenwel ook de mogelijkheid in, dat Katie ondanks alles, misschien zelfs des te spoediger, juist doordat hij zich terugtrok, een onoverkomelijke hartstocht zou

kunnen opvatten voor hem zelf en in dat geval zou hij zich met een gerust geweten en dubbele voldoening kunnen veroorloven hare gevoelens te beantwoorden.

Katie was de verwende lieveling van iedereen. Onder de manlijke leden der familie was ze het eerst van haar broer Douglas gaan houden. Hij was volwassen, toen ze geboren werd, en ze had altijd tegen hem opgezien, als tegen een vader. Op zijn knie had ze voor 't eerst paardje gereden, in zijn armen was ze voor 't vuur in slaap gevallen, terwijl in haar fantasie nog de echo natrilde van het laatste sprookje, dat hij haar verteld had. Hij was het hoofd der familie, hij was het, die alles moest beslissen, hij was het, die alles wist. Maar dikwijls bracht ze hem in verlegenheid met hare vragen. Haar verstand ontwikkelde zich heel vlug, en al heel gauw moest hij afstand doen van zijn aanspraak op alwetendheid. Hij begon met haar te spreken, als met een geestelijk volwassen mensch, terwijl ze nog niet meer was, dan een vroegrijp kind, met de vage behoefte eener vrouw zich een levensbeschouwing te vormen, die in overeenstemming was met haar ontwakend gevoelsleven.

Een koortsachtige weetgierigheid scheen de voornaamste trek van haar natuur te zijn, een ijver die zich uitte als nieuwsgierigheid en als wetenschappelijke neiging, altijd met een koortsig ongeduld, dat niet in verhouding stond tot hare krachten. Op school studeerde ze zoo hard, dat ze ziek werd, en het was geen ijdelheid, die haar dreef. Ze brandde van begeerte kennis op te doen. Ze had haar eindexamen gedaan met het vaste voornemen, hare studiën aan de universiteit voort te zetten.

Daar was Kurt bijzonder blij om. Daar hij de oudste was van de neven en de speelmakkers, had Katie hem al vroeg toen ze nog een klein kind was, tot haar persoonlijke slaaf gekozen, en tot lastdier in al hun spelletjes. Maar al te graag droeg hij haar zelf en álles, wat haar verder behaagde op zijn rug te laden. Zijn eeuwige onderworpenheid had langzamerhand een soort geringschatting in haar wakker geroepen, die zich uitte in prikkelbaarheid en grilligheid, toen ze merkte dat zijn broederlijke aanhankelijkheid ontaard was. Toen had hij zich echter helaas reeds kleine rechten aangematigd, die ze hem nooit zou hebben

verleend, als ze vermoed had, wat ze nu wist. Nu had ze een gevoel, alsof ze hem had aangemoedigd en daardoor een soort zedelijke verplichting had. Maar hoe ouder ze werd, des te meer verafschuwde zij de gedachte zich onmiddellijk te binden voor het leven. Eerst wilde ze nog vele jaren vrij zijn en zich door studeeren en reizen meer ontwikkelen. Ze was pas zeventien jaar en had nooit een andere hartstocht gekend, dan het verlangen haar eigen persoonlijkheid te ontwikkelen. Als beeld van het eerstvolgende stadium van haar leven zag ze niet het kussen voor zich waarop de bruid knielt, integendeel; ze wist, dat de afstand van daar naar de wieg maar een paar stappen ver was, en achter de wieg zag ze een eentonige perspektief van gevangenschap door plichten, die haar alles behalve lieflijk toeschenen. In 't allerminst lachte haar de gedachte toe onmiddellijk in Kurt's armen te belanden. In dit vooruitzicht was te weinig speelruimte voor haar fantasie. Maar het ergste was, dat ze nauwelijks een mogelijkheid zag om dit te ontgaan, want ze hield zooveel van de speelmakker uit haar kinderjaren, dat ze meende hem geen verdriet te kunnen doen, maar als hij door-

ging, te begeeren, wat ze hem niet geven kon, moest er zeker verdriet van komen. Ze wilde zoo graag, zooals vroeger, zijn kameraad zijn en hoe gelukkig zou de toekomst er niet hebben uitgezien, als dat andere niet was komen aandrijven, als een wolk voor de zon.

Als hij nu en dan eens een beetje onaangenaam of onrechtvaardig tegen haar geweest was, zou haar geweten geruster zijn, maar neen, hij hield van haar zonder kritiek, vond alles, wat ze deed, volmaakt, en boog voor al haar grillen. Dat werd eindelijk een beetje belachelijk. Als hij zich maar een enkele keer als een man had gedragen, was er kans geweest, dat ze ten minste eerbied voor hem gekregen had.

Dit deed Åke en zijn groote zekerheid inponeerde haar. Daar stond hij nu stijf rechtop en omdat hij 't spel gewonnen had, presenteerde hij zijn racket, alsof het een geweer was, wijdbeensch en stokstijf als een monument in zelfvoldaanheid over zijn knapheid. Zijn roodblond, kort haar glansde als koper in de zon, en de blik uit zijn steengrijze oogen was even flink als zijn heele persoonlijkheid. Hij had een sproeterig gezicht met

kleine maar scherpe trekken, een flink voorhoofd, en een kleine energieke mond. Zijn snor had hij kort geleden afgeschoren, alleen terwille van het koloriet, het vuilgele kleurstreepje hinderde zijn schildersoog, als hij zich in de spiegel bekeek, en hij had mooie witte tanden.

Kurt kibbelde er over, dat de laatste bal *out* was geweest. Zijn witte muts schoof heen en weer over zijn krullend zwart haar, dat hij gescheiden droeg, er kwam iets stekends in de blik van zijn bruine hondeoogen en onder zijn goedverzorgde zwarte snor was een wereld van ergernis verborgen. Hoe groot ook anders zijn bewondering was voor zijn jongere broer, vond hij het toch onverdragelijk nu ook in het bijzijn van Katie de minste te zijn, daar zij nu op de koop toe nog tegen hem partij koos.

Ake stond met halfgesloten oogen naar het huis te kijken en gestikuleerde, alsof hij in gedachten een stuk van de natuur omlijstte.

— Die oude tuin hier is toch nog zoo kwaad niet! — zei hij. — Dat oude dak doet mooi tegen de lucht.

— Maar de veranda? merkte Katie op.

— De veranda is een schandelijke misdaad —

haastte zich Kurt te bekrachtigen. — De heele restauratie is een misdaad tegen de zedelijkheid.

— Ik heb wel erger gezien — hield Åke vol. — Dit kwetst mijn gevoel van betamelijkheid niet.

— Jij? — Kurt lachtte spottend. — Je kunt absoluut geen aanspraak maken op zedelijk bewustzijn. Jij hebt alleen je heerlijk bruisende, jeugdige brutaliteit.

— Grove vleierij! — antwoordde Åke. — Genie is, zooals je weet, slechts brutaliteit van God's genade.

— Maar zonder eigen vorming is brutaliteit, zooals je weet, minder mooi!

— Daar zeg je iets. Maar ik denk er ook hard over mijzelf te ontwikkelen.

— Dat heb je gedaan, zoolang ik me herinneren kan! — Het was Katie, die zich in 't spel mengde. Åke keerde zich om en kneep zijn oogen half dicht, alsof hij in gedachten ook haar in een lijstje zette.

— Ik zou wel lust hebben je te schilderen — zei hij — in geel en zwart, als profetes van de toekomst, met witte tanden en een groote levensblijde mond.

— Waarom in geel?

— De nuance van je ziel is geel.

— En de jouwe is groen! viel Kurt in de rede. Maar Åke verwaardigde zich niet hem te antwoorden.

— Men zou aan de uitdrukking van de oogen moeten zien — vervolgde hij, naar Katie toegekeerd, — dat die groote levensblijde mond de verkondiger was van „Het nieuwe erotisch-ethische ideaal der vrouw."

— Die uitdrukking zal je er nooit in kunnen leggen, beste Åke!

— Waarom niet?

— Omdat het model joù voortdurend voor zich zou hebben gehad. En jij beantwoordt al heel treurig aan het erotische ideaal der nieuwe vrouw!

Kurt applaudisseerde geweldig, maar Åke sloeg geen acht op zijn uitingen, en bleef voortdurend tot Katie spreken:

— Geloof je misschien, dat jijzelf het ideaal der nieuwe vrouw voorstelt? Zij, die niet meer de blinde Eros zal kennen maar de ziende? Ik ben zeker, dat, als jij eens verliefd wordt, het bijna geheel op de ouderwetsche manier zal zijn! Misschien zelfs op een huzarenluitenant.

— Alles is mogelijk, hoor, ongeluksprofeet! — antwoordde Katie, luid lachend. — Maar het zal nog wel minstens tien jaar duren, voor ik me bind, en voor dien tijd zal ik nog wel veel hebben gezien en beleefd.

— Hoogst waarschijnlijk! — Åke knikte ironisch. — De witheid van je gemoed zal dan niet langer de witheid van verschgevallen sneeuw zijn, maar die van witgloeiend asbest!

— Åke! stoof Kurt op. — Je bent niet onder je schildersvienden.

— Nee, — antwoordde Åke — maar Katie begrijpt me beter dan jij! De ouden verbrandden hunne dooden in asbest en bewaarden de asch als herinnering. De nieuwe vrouw begrijpt de oude!

— Kom Kurt! — zei Katie; ze zag, dat hij driftig werd en wist, dat ook zij zelf hem pijn had gedaan met wat ze zooeven had gezegd. — Hij is onmogelijk! Laten we hem straffen!

Ze zwaaide dreigend met haar racket, en Kurt schaarde zich aan haar zijde, gelukkig en strijdlustig; maar Åke weigerde slag te leveren.

— Ik wil nu gaan werken, ik wil alleen zijn, in de natuur wandelen, en licht en kleuren drinken.

— Nog een partij! — smeekte Katie — daarna mag je wandelen en zooveel licht en kleuren drinken, als je wilt.

— Nee kinderen — hield hij vol — jullie moet leeren achting voor scheppingslust te krijgen. Een kunstenaar is als de duizendjarige daar in de veranda: hij kan 's morgens en 's middags een uur aan de conversatie doen, maar voor de rest moet hij met rust gelaten worden.

Daarop ging hij weg.

Er kwam nu dikwijls een drukkende stemming tusschen Katie en Kurt, als ze alleen werden gelaten.

III.

De moeders zaten in het hoekkamertje, dat op het tennisveld uitzag.

Er was een groote familiegelijkenis tusschen de twee grijzende matrones, maar er waren ook sterk op de voorgrond tredende persoonlijke verschillen. De trekken van beiden vertoonden nog sporen van schoonheid onder de weduwkapjes, maar Elise Schaefer, de tien jaar jongere zuster, zag er het oudst uit met haar ovaal gezicht, de pijnlijke trek om haar mond, en de diepe groeve in haar voorhoofd, tusschen de grijze oogen. Anna Kennan had bruine oogen, rondere wangen en een weekere mond. De persoon van de eene drukte verstand en sombere koelheid uit, de andere was geheel onrust, zonneschijn en gevoel.

— Het is wonderlijk niet op Kennanhouse te zijn — zei Anna Kennan, glimlachend. — Ik heb een gevoel, alsof het niet veilig was.

— Zenuwachtige menschen, die alleen maar doen wat ze gewend zijn, worden meestal wat onrustig in een nieuwe omgeving — antwoordde de zuster. Maar dan is een verandering soms goed.

— Ik voel me niet veilig — hield Anna Kennan vol. — Moeder is oud, het minste tochtje kan haar wegblazen.

— Ze kan evengoed jou en mij nog overleven. Wat weten wij van ons leven af? Het is heusch niet de moeite waard, je onnoodig bezorgd te maken!

— Nee, nee, maar ik voel de heele verantwoordelijkheid. Als er iets gebeuren zou, is er geen dokter in de buurt!

Het gezicht van Elisa Schaefer nam een uitdrukking aan, alsof ze in haar gedachten iets overwoog.

— Nu, als dat je gerust kan stellen — zei ze eindelijk — woont er, naar ik gehoord heb, een dokter aan de overkant van de bocht.

— Heusch? — Anna Kennan's gezicht klaarde op. — Hoe heet hij?

— Laten we hopen, dat we hem nooit noodig zullen hebben.

— Dat geve God. Maar ik maak me over

Katie ook ongerust. Vin je, dat ze er zwak uitziet?

— Ze is aangekomen. In 't voorjaar zag ze er zwak uit.

— Ze heeft te veel gestudeerd voor haar eindexamen, ze zat heele nachten op; toen heeft ze kou gevat en begon te hoesten; ik wou, dat ze zich maar wat leerde beperken!

— Dat moest jij ook leeren, zus! Die angst! Zul je nu nooit leeren je verbeelding wat in toom te houden?

— Nee — zei Anna Kennan en schudde haar hoofd, als een bedroefd kind.

— Er is absoluut geen gevaar voor Katie. Ze is niet sterk, maar de sterksten breken soms juist het eerst.

— Maar dat overspannen — — —

— Dat is je eigen aard, die teruggekomen is, en die je nooit heb trachten te onderdrukken door de opvoeding. Wat ze maar ziet, wil ze hebben. Maar verwende kinderen worden driftig, en de wenschen van zoo'n verwend kindje gaan alle perken te buiten.

Anna Kennan sloeg haar oogen neer, en bloosde als een jong meisje voor haar hartsgeheimen.

— Dat komt, omdat 't kind zoo prikkelbaar was en jij begon er zelf mee, Elise. Weet je niet meer? Het kleintje lag voor de kachel in katoen gewikkeld. En jij hield je op allerlei manieren met haar bezig. Je hield haar door je verzorging in het leven. Je sloot alles tegen de kou, omdat ze te klein en te teer was om die te verdragen. — Ik deed precies zoo, toen ik weer heelemaal beter was en zelf mijn moederlijke plichten weer kon vervullen. Het viel zoo gemakkelijk voort te gaan — — — God mag weten, of het ook niet noodig was.

— Haar te verwennen toch niet!

— Waar is de grens? Ik maakte mezelf verwijten, ik voelde me schuldig jegens dat kind, dat geboren was uit ouders die al in de herfst van hun leven waren, en al zoo dicht bij de dood. Hàar zwakte was 't gevolg van ònze zwakheid, de levenskracht die hàar ontbrak, was de echo van ons eigen gemis aan levenskracht — en ik had niets aan te bieden als schadeloosstelling, dan mijn eigen groote teederheid.

— Ja, ja, dat weet ik. Je angst kwam uit het hart. Je hart was week en je zenuwen zijn zwak —

en de gedruktheid, waaraan je leed, kort voor Katie's geboorte, ben je daarna nooit kwijt geraakt. Hoe dikwijls heb ik je al niet gevraagd er tegen in te gaan. Je maakt je op. Maar je wilt niet.

— Ik wil wel — zei Anna Kennan glimlachend, terwijl de tranen in haar zonnige bruine oogen kwamen — ik heb het ook geprobeerd, maar ik heb er me nooit van kunnen vrijmaken. Het was zoo veel te gelijk en alles viel zoo wonderlijk samen. Het was niet alleen, dat mijn zoon het land verliet met de vrouw van een ander, niet alleen de gedachte aan het verdriet, dat hij zijn beste vriend berokkende, of het lijden, dat hij zichzelf op de hals haalde, — er gebeurt nooit een slechte daad zonder sporen na te laten, en het water van ons leven blijft er altijd door in deining — nee, ik had ook nog een gevoel alsof ik zelf een misstap had begaan van dezelfde soort als die van mijn zoon, en bijna gelijktijdig — de moeder in haar eigen huwelijk, de zoon in dat van zijn vriend. Ik had een gevoel alsof we beiden het mooiste en edelste uit onze menschelijke natuur hadden verloochend; de macht om met onze wil het blinde instinkt te beheerschen.

— Ik weet het nog wel! — Elise Schaefer schudde ongeduldig haar hoofd. — Grillen! muizenissen! Produkten van een zieke verbeelding! Ik dacht, dat je die in zeventien jaar wel vergeten zou hebben.

— Dacht je, dat ik iets zou kunnen vergeten, wat me zooveel verdriet heeft gedaan? Toen het kind geboren werd was John al ten doode opgeschreven. Dat wist ik toen niet. Maar ik wist, dat wij een paar menschen waren, die oud begonnen te worden. Ik moest aan de gevolgen gedacht hebben — mijn verstand moest de hartstocht, die smeekte, het zwijgen hebben opgelegd.

Elise Schaefer antwoordde niet dadelijk. Ze staarde naar buiten, naar het frissche groen en het glinsterende water, maar ze zag er niets van; hare gedachten waren met iets anders bezig, en de pijnlijke trek om haar mond teekende zich scherper.

— Wij menschen maken van zooveel dingen een gewetenskwestie — zei ze eindelijk. We willen zoo verstandig zijn en ons leven volgens bepaalde principes inrichten, — tegenwoordig mengt zich de wetenschap in alles en vordert nog blindere gehoorzaamheid dan vroeger de godsdienst. Wat

is de wetenschap? Een meisje, dat nog duizend jaar lang school moet gaan — om te leeren, dat ze niets weet. En wat winnen we met naar haar te luisteren? Zijn we gelukkiger geworden dan onze voorouders, wij met onze wijsheid? Integendeel. Ons verstand, dat we overschatten, is ons van zoo weinig nut. Maar het eischt gehoorzaamheid, en als we weigeren, straft het ons met muizenissen en grillen, die het heele bestaan van een conscientieus en gevoelig mensch bederven.

Ze zweeg een oogenblik en keek op. De groeve tusschen haar wenkbrauwen werd als een litteeken zoo scherp.

— Ik heb nergens zoo bitter spijt van — ging ze door — dan dat ik een keer mijn gevoel onderdrukte en de raad van mijn verstand volgde! Je weet wel! Wie durft trouwen met een arme, ziekelijke kunstenaar? Ik trouwde met de soliditeit in persoon — en ik ben nu al jaren lang weduwe met twee onverzorgde kinderen, terwijl hij, die hun vader moest zijn geworden, zonder zorgen leeft en beroemd is. En van hem schijnen mijn zoons hun aanleg geërfd te hebben. Heusch, het leven speelt met ons, menschenkinderen. En we handelen het

domst als we denken nu eens iets heel verstandigs gedaan te hebben. We zijn slaapwandelaars en houden ons 't best in evenwicht op de steile klippen van het leven, zoolang we ons alleen door een instinkt laten leiden; dikwijls wankelen we en storten in de diepte, juist als ons slaapdronken verstand de leiding van onze daden op zich wil nemen.

IV.

— Wil je meerijden?

Åke keek zijn nichtje aan. Ze zag er flink uit in haar sportpakje, ofschoon de studentenmuts haar verre van goed stond. Men zou haar voor een jongen hebben kunnen houden, als daartegen niet haar borst zwakjes had geprotesteerd. Eigenlijk had hij groote lust mee te gaan, daarom weigerde hij met een beschermende blik op Kurt, die achter hen aankwam met de stalen rossen.

— Nee, ik neem het bootje en roei over de bocht. Ièmand moet toch Douglas naar huis transporteeren.

De moeders stonden onder de kastanjeboomen bij de hoofdingang naar het zaakje te kijken. Ieder keek naar zijn eigen lieveling en ze spraken zachtjes met elkaar. Toen knikte Elise Schaefer, Åke toe:

— Dat is best van je. Douglas loopt niet graag.

— Maar grootmoeder heeft immers het rijtuig gezonden?

— Er is geen rijweg naar de steiger. Alleen een smal pad langs het strand.

— Zal je oppassen kind? Afstappen als 't bergop is en remmen als het te gauw gaat.

Katie zat al in het zadel en reed het groote grasveld rond. Toen zij de moeders voorbijreed, wierp ze beiden een kushand toe. Kurt sprong op het zadel en reed haar na.

De anderen gingen de hoek om de tuin in. Van het bovenste terras, voor de veranda, kon men de tocht over het pad, dat langs de bocht liep, volgen.

Åke ging naar het strand om de boot in orde te maken.

— Hu! — zei Anna Kennan. — Wat een woeste vaart.

Het duizelde haar, alsof ze een verschrikt vogeltje was.

Elise trachtte haar door praten gerust te stellen. Kurt was er immers bij? Zou hij niet flink genoeg zijn, om op zijn nichtje te passen?

De Julizon scheen fel en de twee dames keer-

den door de open deur in de veranda terug.

Åke's boot gleed onder de elzetakken door en kwam toen in het lichte zongeglans midden in de bocht.

Op eenige afstand stond Katie op de steiger, vanwaar ze op een paal was geklommen, en onder aan dat voetstuk liep Kurt zenuwachtig heen en weer en keek haar smeekend aan. De korte, blauwe rok fladderde om twee lange, smalle voeten in gele schoenen. Hij droomde er over die eens te mogen kussen. Hij hield van dat tengere figuurtje, dat nog nauwelijks meer dan dat van een kind was, hij hield van het zonnige gezichtje met de eekhoornoogen onder de hooge wenkbrauwen, en van het kleine grappige neusje en de groote levensblijde mond. Dat alles was niet mooi, maar wat gaf zijn gevoel om een verouderd schoonheidsideaal.

— Kom naar beneden, Katie — vroeg hij smeekend. — Je kunt in zee waaien.

Maar ze raakte uit haar humeur, door de uitdrukking van zijn hondeoogen.

— Nee, ik wil hier staan, laat me met rust!

— Nu — zei hij berustend — als jij er in valt, spring ik je na.

— Dank je wel, ik kan zelf zwemmen! — Ze stond zoo te springen, dat Kurt er van schrok — ik ben in 't geheel genomen een volwassen mensch en wensch ook als zoodanig beschouwd te worden, nu kracht niet langer de maatstaf is van de waarde der vrouw!

— Ik erken je als zoodanig tot in het diepst van mijn ziel! Maar tante Anna zou van schrik sterven, als ze je zoo zag!

— Mama is zenuwachtig en vereert een verouderd vrouwelijk ideaal. Maar jij, die de drager bent van moderne gedachten — ze lachte, want ze had zoo'n lust om „besteller" te zeggen.

Kurt kreeg een kleur en trok zenuwachtig aan zijn snor. Ze zag, dat die speldeprik hem gekwetst had en sloeg een vriendelijker toon aan.

— Mama stelt een bijgeloovig vertrouwen in de rem — heb je dat ook opgemerkt? Ze verbeeldt zich zeker, dat het een soort veiligheidslijn is, waaraan men maar behoeft te trekken, als de wielen er van door gaan. Ze heeft er een onduidelijke voorstelling van, dat die rem in verbinding staat met een conducteur, die stopt, als het gevaar voor de deur staat.

Nu kreeg ze in het Westen, recht onder de zon de witte schroef van de stoomboot in 't oog en begon met haar zakdoek te wuiven. Twee zakdoeken antwoordden, een aan elke kant van de boeg, die langzaam naderde.

— Zie je — riep ze triomfeerend en boog zich zoo ver over het water, dat het koude zweet op Kurts voorhoofd stond. — Zie je, Douglas is er op.

Åke, die zoo juist met zijn bootje aan was gekomen, sprong nu op de steiger en maakte zich meester van de situatie. Zonder een woord te zeggen, vatte hij Katie om het middel en tilde haar zoo ongegeneerd van de paal, dat Kurt er van rilde.

— Denk je dat het Douglas is, die te gelijk van stuurboord en bakboord wuift? vroeg hij lachend.

— Jij bent ook vlug, hoor!

— Ja. En sterk ook! Als de stoomboot aanlegt, zal de lijn om je voetstuk gegooid worden, en daarom was het noodzakelijk je te doen verhuizen.

Ze keerde hem de rug toe en keek uit naar de andere kant, naar het Noorden, waar de puntige bergrug zich als een grillige lijn afteekende, en in

de verte naar 't water afliep. Daar op de top zag men een rood huis boven de denneboomen uitkomen.

Die villa ligt mooi! zei ze tegen Kurt. — Wie woont daar?

— Dokter Noraeus, antwoordde hij.

— Wie is dat?

De broers keken elkaar aan, Åke schudde zijn hoofd, en Kurt zag er uit, alsof hij overdacht, hoe hij zijn woorden het best kon inkleeden,

— Een dokter met een groote paktijk, die beroemd is om zijn wonderkuren; iemand die pas op 't laatste oogenblik gehaald wordt. — Een dokter des doods en een droomer. Een humbug!

— Een aanstaand collega dus? lachte Katie.

— Een gevallen grootheid bovendien — een koning van één dag in het rijk des geestes.

— Vertel eens! zei ze, terwijl haar oogen schitterden van nieuwsgierigheid.

Maar de lijn vloog suizend door de lucht, de stoomboot legde aan. Alle drie zochten met hun blikken onder de menschen op het dek naar Douglas. De looplank werd uitgeschoven en weer ingehaald, het schip ging weer achteruit. Een enkele passagier was aan land gestapt.

— Dokter Noraeus! fluisterde Kurt.

Katie zag een man van middelbare lengte met zilverwit haar, een bleek ernstig gezicht met zwarte sterk gebogen wenkbrauwen. Hij liep een beetje voorovergebogen, alsof hij pas van de studeertafel was opgestaan, en zijn blik was naar binnen gekeerd, alsof hij nog peinsde over wat hij gelezen had.

— Nu? zei ze ijverig, toen hij een eind weg was — wat is er nu voor merkwaardigs met die man?

Zij wendde zich tot Kurt, ongeduldig over zijn langzaamheid. Hij, die anders zoo graag praten wou, keek nu bedenkelijk, alsof hij liever zwijgen wilde!

— Ben je zeker, dat je nooit zijn naam hebt gehoord? vroeg hij met een onderzoekende blik.

— Ja zeker.

— Dat is vreemd — — nu ja, hij behoort nu ook tot de kalmsten hier in 't land — — en zijn Sturm und Drangperiode is al lang voorbij. Die viel in de zeventig — ook al verscheidene jaren voor je geboren werd. Toen was er een heftige strijd om hem. De ouden waren woedend over zijn onbeschaamdheid, maar alles wat tot de vrijzinnige jongeren van Upsala gerekend kon worden, schaarde

zich als een eerewacht om Ernst Noraeus heen. Wij die later geboren zijn, kunnen ons nauwelijks voorstellen, hoe verbitterd in die dagen gestreden werd, om het recht te verwerven, vrij te denken, en het logisch gevolg van zijn eigen gedachten te mogen dragen.

— Nee — zei Åke — wij moeten sinds dien tijd wel een beetje zijn vooruitgegaan. Tegenwoordig wordt zelden meer iemand om zijne ideeën gesteenigd. Behalve in de kunst.

Katie vroeg ongeduldig aan Kurt:

— Wat voor ideeën had die Noraeus?

— Hij trad in het openbaar op — in een kleine brochure, die hij drukken liet — tegen de conventioneele moraal.

— Tegenwoordig is het gevaarlijker op te treden tegen de conventioneele kunst.

Weer was het Åke, die de belangstelling op op zichzelf trachtte te vestigen, maar toen dat niet lukte, keerde hij zich langzaam om en stapte in het bootje. Van daar uit riep hij:

— Adieu kinderen. Ga nu gauw naar huis, anders komen we te laat voor het eten, en dan raakt de oude Trinidadsche uit haar humeur.

Kurt bracht de fietsen voor, maar Katie maakte geen aanstalten op te stappen.

— Er was sprake van, dat hij van de universiteit zou worden weggestuurd, maar de studenten kozen partij tegen hunne leeraren. Er werd op bijeenkomsten druk over de zaak gesproken en er werd veel over in de couranten geschreven — maar de vaderen der academie moesten zich eindelijk buigen, omdat er op de man niet 't minste aan te merken was. Hij leefde namelijk — heel anders dan alle anderen, die alleen theoretisch de moraal preekten — en studeerde voorbeeldig.

— Daar begrijp ik niets van — zei Katie waanwijs.

— Dat is moeilijk te verklaren. Hij vond, dat alleen de liefde de verhouding tusschen man en vrouw zedelijk maakt, — hij wachtte op de liefde, als een jong meisje — en hij werkte gedurende die tijd. Hij deed zijn kandidaats in de medicijnen heel vroeg.

— En toen?

— Ja, toen ontmoette hij het meisje, dat hij liefkreeg en — — —

— Trouwden ze?

— Ja — dat wil zeggen zonder formaliteiten, maar overigens openlijk. Ze moet onafhankelijk zijn geweest en van goede familie — en ze werd zijn vrouw voor de heele wereld. Dat wekte indertijd heel wat opzien. — — Maar we moeten op weg gaan.

— Dadelijk. Woont zij nu ook in de villa daar boven?

— Nee, ze is al jaren lang dood.

Kurt, sprong nu op zijn fiets en reed weg.

— Wacht even! Nog maar een oogenblik. Wat — — riep ze hem na, maar hij trapte onbewogen door. Ziedend van kwaadheid stapte ze op en reed hem na. Haar fantasie was verhit door wat ze had gehoord, en ze was boos op hem, ze wilde hem de heele dag lang met haar ongenade straffen.

Hij keerde zich alleen maar om en keek naar haar, maar ze reed hem trotsch voorbij, de helling af. Hij schrikte, toen hij de razende vaart zag, en schreeuwde: Katie! Toen ze die jammerkreet hoorde, werd ze bang en greep krampachtig naar de rem. De fiets bleef midden op de helling staan, en zij sloeg over het stuur.

Kurt vloog er heen. Toen hij de ongeluksplaats naderde en haar levenloos aan de kant van de weg zag liggen, trachtte hij af te springen, maar hij had een te sterke vaart, het wiel werd hem de baas en rolde in volle vaart linksaf het bosch in, sprong over steenen en struiken en stootte eindelijk met het voorwiel tegen een denneboom. Het duizelde Kurt voor de oogen en hij hoorde een knal als van een kanonschot.

Hij stond op, verwonderd dat hij nog leefde, hij voelde naar zijn voorhoofd, zijn hand werd nat, maar het was geen bloed, hij bedacht, dat Katie misschien dood was, en holde terug, terwijl hij tot in zijn haarwortels pijn voelde.

Katie zat op de grond met bleeke wangen. De studentenmuts hing op haar eene oor en haar haar was losgegaan.

Hij viel naast haar op zijn knieën.

— Katielief, hoe gaat het?

— Ik — ik remde! zei ze en trachtte te lachen, maar het werd een grijns. — Ik voel me een beetje geradbraakt.

Kurt keek besluiteloos om zich heen. Boven op een helling in het bosch, zag hij de rug van

dokter Noraeus. Over de bocht kwam Åke aanroeien.

— Wat is er gebeurd? riep hij.

— Je hebt bloed in je mond! Zal ik de dokter roepen? vroeg Kurt.

Katie raapte haar zakdoek op en veegde haar lippen af.

— Nee, o, nee — zei ze. — Ik zal me in mijn tong gebeten hebben. Laat me bij je in de boot komen, dan zal ik probeeren te loopen, als we thuis komen.

Ze droegen haar naar de boot en roeiden haar naar Granlid, maar ze kon de steiger niet opkomen en haar moeder viel flauw, toen ze de droevige optocht zag: Kurt en Åke, die het kind bloedig en bleek tusschen zich in droegen.

Ze werd dadelijk naar bed gebracht. Tante Elise wilde de dokter uit de stad telefoneeren, maar Katie wilde het niet en Kurt steunde haar hierin. Hij voelde zichzelf hier als dokter en schreef volmaakte rust voor. Als belooning kreeg hij een vriendelijke blik en een glimlachje.

Zelf was hij intusschen alles behalve kalm.

V.

Douglas kwam met de volgende boot uit de stad en vond het huis leeg. Alleen Mabel zat in de veranda, alsof ze vergeten was en begroette hem met een schel: How do you do? Hij liep haar voorbij en ging de trap op naar de gang. Voor de deur van Katie's slaapkamer, zat een ridder van de droevige figuur, Kurt, die nog voordat hem iets gevraagd werd, het ongeluk begon te vertellen, en op een angstige toon de hoop uitdrukte, dat het geen ernstige gevolgen zou hebben. Het beetje bloed, dat hij op haar lippen had gezien kwam zeker, doordat ze zich in de tong had gebeten.

Om haar ziekbed zaten alle vrouwen uit huis, en er heerschte een stomme angst in de nabijheid van haar bleek, lijdend gezichtje met de gesloten oogen. Sliep ze werkelijk? Niemand durfde

hardop spreken en niemand viel Douglas lastig met vragen, die hij niet wenschte te beantwoorden.

Het werd avond, het werd nacht, allen waren naar bed gegaan. Douglas Kennan alleen stond nog voor het open venster van zijn kamer en staarde naar buiten, alsof hij spoken zag in een tooverspiegel.

Hij was een praktisch man, met groote handen en voeten, breede schouders, een krachtig lichaam, kort haar, een groote baard en een laag voorhoofd. Hij deed denken aan een weldoorvoede bulldog; maar zijn blik drukte een punch-idealisme uit.

Buiten droomde het landschap in de Julinacht en zijn fantasie fladderde rond in de schemering. Hij had heden door een toeval van aangezicht tot aangezicht gestaan met zijn verleden, en zijn wangen gloeiden nog na de ontmoeting, zijn aderen sloegen nòg alarm tegen zijn slapen, alle herinneringen ontwaakten.

Al heel gauw valt een sluier van vergeten over onze daden, de kwellende gedachten slapen als muggen in de kou en de duisternis, maar zoodra er slechts één lichtstraaltje in onze ziel valt, beginnen ze weer te dansen en te steken.

Daar buiten in het halfduister boven de donkere elzentoppen, zag hij het verleden voorbijtrekken, als een reeks kinematografische beelden.

Jeugd ! Jeugd ! Wapperende vaandels, en juichend gezang, frissche krachten, bruisend bloed en verlangen. Maneschijn over de wijde, wittte vlakte, de domkerk donker tegen de lucht, het slot boven op de heuvel.

De solide en praktische mijnheer Kennan heeft vroeger een titel gehad, waarop hij trotsch was. In oude studentenalmanakken staat F. K. [1]) achter zijn naam. Nu viel het niemand meer in, het hoofd van Kennan en C°. met candidaat aan te spreken. Die titel behoort tot zijn jeugd evenals de witte muts. Candidaat Kennan was een jong student, die in het donker tastend zocht naar de herkomst en het leven van al het bestaande, die zoowel biologie studeerde als proeven deed in het physiologisch laboratorium, waar zich de medici ophielden.

Daar was éen, waartegen alle jongeren met bewondering opzagen, om zijn begaafdheid en zijn buitengewoon karakter. Toen hij nog schoolging,

[1]) Candidaat in de philosophie.

had Douglas al zijn *Recht van het Gevoel* gelezen: Met groote scherpzinnigheid en enthousiasme werd daarin een zoo subliem erotisch ideaal gepredikt, dat het in de oogen van menigeen onzedelijkheid scheen. In zijn streven, een brug te slaan tusschen geest en stof, brak de schrijver met alle vormen en in zijn ontzettend groote behoefte te leven naar zijn leer, brak hij openlijk met de conventioneele moraal. Het geheel was een droom, om op grond der evolutieleer het rijk van Eros op aarde te stichten en een modderige planeet te herscheppen tot een paradijs om de boom der kennis heen, waarvan de vruchten voor ieder verkrijgbaar waren.

Jeugd! Jeugd! Gistende ontwikkeling, sterk vertrouwen! Reeds nu schijnen veel dingen natuurlijk, waarover nog kort geleden gestreden werd. De ontwikkeling vliegt als een spoortrein voort, men duizelt als men achteruit kijkt.

Even rein als hij dacht, had de profeet geleefd, en hij aarzelde niet, toen het er op aankwam, de leer, die hij preekte, tot werkelijkheid te maken. Op zijn drie-en-twintigste jaar, als candidaat in de medicijnen, werd hij een zomer als assistent naar een kleine koudwaterinrichting gestuurd. Daar

kwam de weduwe van een geestelijke uit Härjedal om genezing te zoeken. Ze heette Naess en had een dochter bij zich.

Magda! Een eenzaam kind met bleeke wangen, zwarte haren en blauwe oogen, de slapende prinses in het sprookjespaleis Christendom, gewekt en weggevoerd door een oorlogsgod, die zich een weg had gebaand met een geesteszwaard; eerst in het donker van hem gescheiden, daarna alleen staand in het leven.... Wie was het te wijten, dat dit haar lot werd? Niemand of allen — de natuur zelf, die haar van de teerste stof geschapen had.

Opgegroeid in een pastorie, een afgelegen wildernis, zonder buren, zonder andere omgang dan de groote mannen uit het rijk der gedachte en der poëzie, die ze intiemer had leeren kennen dan menschen, die nooit tijd tot droomen hebben, was ze religieus tot in het diepst van haar wezen, maar met haar helder verstand en vrij van vooroordeelen, had ze zich ontwikkeld tot een vrouw van zoo groote geestes- en gemoedsadel, dat ze als vooruit bestemd scheen tot de bruid van een prins uit Utopia. Ze was een-en-twintig jaar, toen

ze de jonge dokter ontmoette, wiens boek ze gelezen had, met de intuïtive overtuiging, dat hij rein was van gemoed. Zijn dagelijksche bezoeken aan haàr zieke moeder, hadden een omgang ten gevolge, die hoe langer hoe vertrouwelijker werd, en toen het herfst was, wisten ze beide, dat ze elkaar toebehoorden volgens het recht van het gevoel. Toch scheidden ze, want een lijdende moeder heeft heiliger rechten op de liefde van haar eenig kind, dan een minnaar, die naar zijn geluk dorst. Maar in de herfst kwam de dood de pijn der oude stillen, en met kerstmis trok Magda Naess naar Upsala. Ze had geen tehuis, had genoeg om van te leven en stond alleen op de wereld; ze was aan niemand rekenschap verschuldigd voor hare daden. Ze huurde een kleine woning en richtte die voor twee menschen in. In de lente nam Ernst Noraeus er zijn intrek.

Drie kleine kamers in een vleugel midden in een tuin. In de zomer waren de ramen op het Zuiden met rozen begroeid. Drie kleine zonnige kamers, voor twee gelukkige menschen. Rechts woonde hij, daar stonden boeken aan alle muren, en een schrijftafel zoo groot als een altaar. Links

woonde zij, daar was het wit en koel. En in de kamer er tusschen woonden ze beiden, daar was het veilig en warm, daar stonden bloemen voor alle ramen en daar ontvingen ze hun vrienden.

Douglas Kennan streek met zijn hand over zijn voorhoofd. Hij zag de kamer zoo duidelijk voor zich, alsof hij er gisteren voor het eerst binnengetreden was, twintig jaar oud, verlegen van bewondering voor deze menschen, die het gewaagd hadden, hun leven in te richten in overeenstemming met hun eigen idealen, zonder bang te zijn voor het onrechtvaardig oordeel der menschen; die leefden in een huwelijk naar hun eigen levensopvatting, een verbinding zonder ceremoniën, die ze niet verborgen voor 't oog der menschen. Ze was zijn vrouw in de mooiste en meest uitgebreide beteekenis van het woord. Ze waren alles voor elkaar. Hand in hand baanden ze zich een weg door de scherpe doornen, en liepen door de modder van het leven zonder hun schoenen vuil te maken.

Hoe kwam het, dat hij, die vier jaar lang bijna dagelijks gast was in hun huis en getuige van hun geluk — dat hìj eindelijk de hamer werd, die hun geluk in scherven sloeg.

Duizende en duizende keeren hebben zijn gedachten te vergeefs diezelfde weg afgelegd. Maar is niet de oorsprong van elk gevoel in duisternis gehuld? Hij, in wiens binnenste het ontwaakt, vermoedt het niet. Zoo ontwaakt ook de liefde in ons. Op een wijze, die niet te vatten is voor ons verstand, zuigt ze voedsel uit ons bloed en uit duizende onbewuste stemmingen, waarmee we onze gevoelshonger stillen.

Wie heeft eenig vermoeden over zijn lot? Wie heeft zand op de weg gestrooid, die hij loopen moet? Op zekere dag staan we plotseling voor een noodzakelijkheid, die ons tot handelen dwingt; en we zoeken te vergeefs naar de omstandigheden, die ons voor dat feit plaatsten. Maar we zien niets anders, dan een keten van kleinigheden.

Ernst Noraeus was juist een man, zooals iedere vrouw zich eens een held heeft gedroomd: hartstochtelijk en fijngevoelig; teeder en sterk. Maar de hartstocht heeft zooals de zonnegod Janus twee gezichten, en de vrouw, die het eene liefheeft, haat het andere, dat, met de gespierde vleugels der wilskracht voor de oogen. Korten tijd nadat hij afgestudeerd was, keerde zijn hartstocht zijn

gloeiend gezicht geheel naar de wetenschap. Hij dacht een ontdekking te hebben gedaan, die van nut kon zijn voor de lijdende menschheid en in zijn pogen, die uit te werken, veranderde hij. Hij werkte in koortsachtige spanning, hij had een wanhopige strijd te voeren tegen groote moeilijkheden, hij worstelde er mee als Jacob, en zijn gevoel werd verlamd. Hij ging vroeg naar zijn laboratorium, waar hij de heele dag en soms de halve nacht bleef. Hij werd mager en bleek, zijn oogen kregen een koortsige gloed, maar de vrouw, die hij liefhad zag hij niet. Hij kon naar haar zitten staren als naar een onverschillig ding, hij had haar nooit noodig, hij verlangde niets van haar, sprak nooit vertrouwelijk met haar, liefkoosde haar nooit.

Hij was bezeten! De duivels, waarover de bijbel spreekt, hebben we allen in ons, en ons leven hangt af van hun onderlinge strijd. Krijgt een van hen de overhand, dan vertrapt hij onze gezondheid, onze kalmte, ons geluk.

Het scheen Magda plotseling toe, alsof ze met een vreemde man samen woonde. Ze werd koel en trok zich terug. Toen kwam er bitterheid in

haar gemoed. Haar toestand was pijnlijker dan die van een wettige vrouw. Moest hij niet weten dat niets anders, dan de zekerheid van zijn liefde, wijding kon geven aan hun samenleven? Moest hij er niet aan denken, haar voor de verachting der wereld schadeloos te stellen, door de dagelijksche weldaden zijner teederheid?

Ze leed en was te trotsch om het te toonen. Zoo verwijderden ze zich van elkaar. Maar als twee menschen, die elkaar liefhebben, ieder een eigen leven gaan leven, als er niet langer een uitwisseling plaats heeft van gedachten en gevoelens — dan groeit een geweldige muur van zwijgen tusschen hen, totdat hij onoverkomelijk is.

En dan komt het zoo vaak voor dat er een ander in de buurt is. Zijn gevoel schijnt in den beginne niets met Eros te maken te hebben, het is alleen menschelijk medelijden en manlijke ridderlijkheid. Hij bewandelt de gevaarlijke weg met de eerlijkste bedoelingen en de beste wil. Er is geen enkele lage of onreine gedachte in zijn ziel, er ligt alleen een wondermooi licht verspreid over elke dag, die op hem neerdaalt. Maar langzamerhand wordt het medelijden warmer getint, roodt

aan tot teederheid, purpert zich tot hartstocht. Het is gevaarlijk het vertrouwen aan te nemen, dat een vrouw niet aan haar man geven kan; want wie zijn ziel opent voor een ander, opent hem ook de armen, als de hartstocht offers eischt.

Douglas Kennan drukte zijn gloeiend voorhoofd tegen het venster en sloot zijn oogen. Er kwam een nevel voor zijn blik. Waartoe dient het na te sporen hoe de liefde in 't menschengemoed komt?

We weten waarom de lente komt en dat ze komen moet, zooals ze duizende jaren lang al gekomen is; en toch is het altijd als een wonder.

Onze vroegere gevoelens vallen neer als herfstbladeren en verdwijnen en vergaan onder de sneeuw van de donkere winter. Maar het duister heldert op, de sneeuwhoopen smelten; de zon geeft warmte, het wonder geschiedt. Er komen sneeuwklokjes onder de sneeuw, er komen viooltjes en crocussen, er komen primula's, meiklokjes en wilde rozen. We zijn midden in de zomer. Wie denkt er nu aan de herfst en aan rozebottels.

Nooit heeft Douglas Kennan sedert die tijd meer wilde rozen kunnen zien bloeien zonder een gevoel van duizeligheid.

Wat helpt het, of hij al zijn oogen sluit. Achter zijn gesloten oogleden schijnen de beelden uit zijn verleden even helder, als een oogenblik te voren in de watervlakte.

Daar staat een jonge vrouw in de zonneschijn te droomen, bleek als het verdriet zelf, met roode lippen. En daar komt een student aan met zijn armen vol wilde rozen. Ze houdt van die bloemen, hij heeft ze zelf buiten de stad geplukt, en ze hebben zijn handen gewond, zoodat er bloed vloeit — — —

Dat was alles. Ze kon het bloed niet zien, zonder zijn wonden te willen verbinden. Daarom nam ze zijn hand tusschen de hare; het was de ontmoeting van twee magnetische polen. Ze keken elkaar diep aan, het duizelde voor zijn oogen en zij wankelde. Hij moest haar steunen, ze viel in zijn armen, hunne lippen ontmoetten elkaar.

Wat een dag! In tranen werd hunne liefde gedoopt en in smart zou ze leven.

Een man, die gebukt ging onder schuldbewustzijn ging 's avonds naar zijn vriend om alles te bekennen. Hij moest zóo handelen, dat hij en zij zich later niet zouden behoeven te schamen. Hun

smart zou tenminste nooit zwaarder worden door een gevoel van vernedering.

Ernst Noraeus zat voor zijn schrijftafel en keek met moede oogen op. Hoe kwam het, dat hij al wist, wat geen van beide anderen voor vandaag geweten had?

Hij had het instinktmatig gevoeld, en hij leed al lang. Om zijn verdriet te dragen had hij zich de laatste tijd zoo krampachtig op zijn werk geworpen. Blindheid! Blindheid! Als hij een maand geleden zijn werk had neergegooid, en op reis was gegaan, zou het nooit gebeurd zijn.

Hij stond op en leunde tegen de muur terwijl hij sprak, en zijn stem, die anders zoo vol uitdrukking was, was nu gesluierd en eentonig.

Ik begon vol hoop een groot werk te verrichten. Ik was bereid alles te gebruiken, wat ik bezat aan kracht, volharding, kennis en verstand. Ik dacht, dat Magda het begrijpen zou, dat ik later des te meer van haar zou zijn gaan houden, als ze maar die paar kleine maanden had kunnen leven, van wat ik haar al gegeven had. Ik werkte immers niet voor mij alleen? Maar ik moest alles, wat ik vermocht bijeengaren met een bovenmenschelijke

krachtsinspanning en het zou me gelukt zijn, als zij mij gesteund had door haar geloof. Maar ik voelde dat het gebroken was — en werkte door om het te vergeten — zonder de blijde moed, die noodig is om te overwinnen — sleepte me voort als een stervende hond, — wist, dat ik een paar splinters van ons geluk zou kunnen redden, maar was te trotsch om met een paar splinters tevreden te zijn. Ik wilde alles of niets. Ik heb de levensmachten getart. Nu is de tijd aangebroken, dat mijn geloof de vuurproef zal moeten doorstaan.

— — — — — — — — — —

Nooit is een huwelijk onder dieper lijden verbroken dan dit vrije samenleven, nooit heeft een man met grooter trots zijn verdriet gedragen, dan Ernst Noraeus, en nooit heeft de verbreker van een huwelijk zich schuldiger gevoeld, dan Douglas Kennan.

Het recht van het gevoel werd een grauwe theorie, toen het van aangezicht tot aangezicht stond met het bewustzijn, dat hij zijn vriend een onrecht deed, dat nooit vergeven kon worden. Neen, nooit geheel en al. Er werd geen enkel

hard woord gesproken tusschen de drie, ze drukten elkaar vol begrijpen de hand, en scheidden als vrienden, maar ze wisten, dat ze voor altijd scheidden, want onze zenuwen gehoorzamen niet aan onze wil, en ons hart laat zich niet bevelen.

Er waren eens drie menschen, die ieder op hun eigen wijze te gronde gingen. Er waren eens drie schaduwen, die in het donker weggleden.

De uiterlijke vormen beduiden niets voor het gevoel. Gewijde aarde draagt geen mooiere bloemen dan het veld er naast, en wie gewond is, en nog koorts heeft van zijn wonden, verlangt naar rust. De Douglas Kennan, die het land verliet met de vrouw van zijn vriend, was een praktisch man, die zich niet wilde laten steenigen door de maatschappij. Het schandaal was al groot genoeg, de ruwe menigte hoopte toch al laster op Magda's naam en riep Nemesis aan. Zijn eigen moeder ging gedrukt onder het verdriet en de schande. Zijn vader had niet lang meer te leven — — — en de tijding hiervan werd op de voet gevolgd door een tweede: dat zijn moeder te vroeg het leven had geschonken aan een dochtertje.

Douglas Kennan greep met zijn groote hand

de raampost zoo krampachtig vast, alsof hij zich met moeite staande kon houden, en staarde in het donker naar buiten.

Ze waren in Parijs getrouwd en in Londen gaan wonen. Een warm en veilig tehuis, waar het geluk nooit ontkiemde. Magda werd zwak en kwijnde weg, als een jonge berk, die uit de grond is gerukt. Hij raadpleegde te vergeefs de bekwaamste doktoren. Er scheelde haar niets. Ze leed slechts aan de heel weinig voorkomende ziekte monandria. Ze had een man toebehoord, daarna was ze van een ander gaan houden, die zich meester had gemaakt van haar fantasie en haar gemoedsleven — maar haar hart kon niet vergeten. Hoe dikwijls had ze niet met haar droevig glimlachje gezegd:

— Je bent mijn man, ons huwelijk is door de kerk ingezegend en toch heb ik een gevoel, alsof we op verboden wegen gaan. Mijn hart is ziek van zijn gestolen geluk, ik heb altijd het gevoel, alsof het mijn plicht was, de rechten van een ander te erkennen, zoodra hij er aanspraak op maakte.

Douglas Kennan streek met zijn hand over zijn

oogen. Het schemerde hem, zijn gezicht was donkerrood en verwrongen, als iemand die ondragelijk lijdt.

Hij moest naar huis na zijn vader's dood — —

Ernst Noraeus had toen de universiteit al verlaten, en zich als praktizeerend dokter in de hoofdstad gevestigd. Er werd gezegd, dat hij de verwachtingen, die men van zijn genialiteit had, had teleurgesteld. Een Duitsch bioloog was wereldberoemd geworden door de ontdekking, die onder gelukkiger omstandigheden aan een Zweedschen naam verbonden zou zijn geweest. Er werd ook gezegd, dat Ernst Noraeus de idealen zijner jeugd verloochend had. Daarvan wist nu wel niemand het juiste, want hij leefde een kluizenaarsleven. Maar als dokter had hij de reputatie van een altijd juiste diagnose, en had een groote praktijk hoofdzakelijk onder de armen.

Zoo woonden ze dan in dezelfde stad, die drie menschen, die elkander zoo nâ gestaan hadden, maar hun wegen kruisten zich nooit. Magda ging nooit uit. Ze stierf in de herfst, toen de lijsterbessen aan de boomen rijp waren, en de trekvogels op de daken bijeenkwa-

men om naar 't Zuiden de zon te gaan opzoeken.

Toen het op het eind liep, smeekte hij in zijn wanhoop Ernst Noraeus — de doodsdokter — te mogen laten halen.

— Misschien kan hij helpen!

Maar ze schudde weigerend haar hoofd.

— Ik heb hem een brief geschreven — zei ze. — Je moet hem die geven, als je het doen kunt, zonder dat je hand beeft.

Die brief ligt nog gesloten in een laatje van zijn schrijftafel, ofschoon al vijftien jaren verloopen zijn. En het zal nog wel lang duren voor de persoon, voor wie hij bestemd is, hem in handen krijgt. Dat heeft hij vandaag gevoeld, toen hij plotseling Noraeus op de boot zag, waar hij zelf juist mee gaan wilde. Hij beefde alsof hij koorts had, keerde zich werktuigelijk om en ging weg. Zij konden elkaar niet ontmoeten — zij moesten elkaar haten, — want ze hadden elkaars leven verwoest. — — —

Er werd hard op de deur geklopt, Kurt kwam binnen, aschgrauw en buiten adem.

— Katie heeft een bloedspuwing gekregen — zei

hij. — Ik begrijp het niet, maar ik ben bang — we moeten een dokter hebben — dadelijk — tante wil met je spreken.

Douglas Kennan antwoordde niets, hij stond slechts op en ging mee.

VI.

Katie was een oogenblik ingeslapen, zonder pijn nu, maar ze was onrustig en haar temperatuur steeg. Ze droomde, dat ze vluchtte voor een snuivend monster, en hijgde van inspanning en angst, want ze hoorde het monster dicht achter zich. Jezus! Help! Ze schrikte van haar eigen noodkreet, sprong in het donker op en werd wakker met een onaangename smaak in de mond — iets kleverigs en lauws — — bloed!

Voor zich in de schemering zag ze een witte schaduw — haar moeder's bevende stem vroeg:

— Hoe is 't? Hoe gaat het er mee, kind?

Katie kon zich niet bewegen. Haar aderen klopten en gloeiden. Zou ze sterven?

Ze kon zich niet denken, dat de dood zoo plotseling de weg kruiste van iemand, die zoo vol jeugd en levenslust was. Ze had altijd gedacht,

dat zij een lang en gelukkig leven voor zich had. En nu, en nù — —! Was de bijl al opgeheven?

De stilte maakte haar nog angstiger. Ze verbeeldde zich, dat haar leven afhing van de tijd, die verloren ging, en luisterde ademloos, of er ook iets gebeurde, maar ze hoorde slechts de echo van haar eigen angstige droom:

— Jezus, help!

En de witte schaduw verdween.

Het koude zweet parelde op Katie's voorhoofd: het rochelde vreemd in haar borst. Haar gedachten trachtten het onbegrijpelijke te vatten; kleine Katie Kennan zou misschien binnen kort hebben opgehouden te bestaan. Haar hart klopte wanhopig, haar tranen vloeiden zonder ophouden. Het is hard jong te sterven, als men nog zoo vol verlangen is, de pas ingeslagen avontuurlijke levensweg te vervolgen.

Ze lag op de pijnbank, ze lag in ondragelijke spanning, of er eindelijk van buiten redding zou komen opdagen.

De deuren van de slaapkamers die op de gang uitkwamen gingen een voor een open, en zachte voetstappen slopen naar haar moeder's kamer,

naast de hare; tante Elise gleed voorbij en fluisterde, Kurt holde weg en kwam terug, Douglas stapte zoo hard, o, zoo hard!

De deur stond aan, Katie hoorde een verward gefluister. Iedere seconde was kostbaar — ieder oogenblik was voor haar een eeuw vol angst en kwelling — — en daar in de andere kamer werd overwogen of ze een dokter moesten, durfden, konden laten halen. Waarom toch niet in God's naam? Haar leven hing er misschien van af.

— Nee — zei Douglas. — Nee, nee! Naar Noraeus ga ik niet!

Tante Elisa antwoordde:

— Bedenk dat het hier dringend noodzakelijk is, Douglas.

— Ik kàn niet — al gold het haar leven!

— Mijn kind, mijn arm kind!

— Dat andere is nu al zoo lang geleden!

— Hij zal nooit een voet in ons huis zetten. Waartoe zou het dienen!

— Hij is dokter, zijn roeping is, zijn medemenschen te helpen — — —

Terwijl er nog druk gefluisterd werd, ging de deur naar de gang open, en de oude vrouw kwam

binnen. Ze liep onzeker, maar zelfs in de schemering kon men de vastberaden trek op haar gezicht zien. Ze liet zich op een stoel aan het hoofdeinde vallen, boog zich zoo ver voorover, als haar stijve rug dat toeliet, en legde haar hand kalmeerend op Katie's voorhoofd.

— Ik heb Åke om de dokter gezonden, — zei ze — Op de fiets. Het rijtuig rijdt ze dan zoo ver mogelijk te gemoet.

Het werd stil in de kamer daar naast; de anderen kwamen een voor een zachtjes naar binnen. De moeder viel op haar knieën aan de andere kant van het hoofdeinde. Grootmoeder sprak:

— Ik hoorde leven in huis, en stuurde Miss om te vragen wat er was. Zie je, men verbeeldt zich bij zulke gelegenheden allerlei — ik herinner me, dat er eens — — —

En ze begon een verhaal te vertellen van een brand in haar huis aan de kade, vijftig jaar geleden, en zat die geschiedenis, die allen al zoo dikwijls gehoord hadden, met de grootste nauwkeurigheid uit te spinnen. Haar koelbloedigheid werkte kalmeerend op Katie's opwinding. De krampachtige angst bedaarde tenminste voor een oogenblik en

ofschoon de spanning aanhield, was die wachttijd tenminste geen pijnbank voor haar.

Eindelijk hoorde men een rijtuig. Douglas en Kurt verlieten haastig de kamer, dokter Noraeus trad binnen.

Katie's blikken zochten hem, zooals die van een drenkeling zijn redder. De dag begon aan te breken. Zijn gezicht zag aschbleek in het morgenlicht en er lag zulk een vastberaden trek om zijn mond, dat ze bang werd. Hij groette moe, een groet voor allen te zamen, een beleefde maar onpersoonlijke buiging, toen liep hij recht op Katie's bed toe, boog zich over haar heen, en nam haar met een scherp waarnemende blik op. Toen knikte hij. En de uitdrukking van zijn oogen werd toen plotseling heel vertrouwelijk, en terwijl hij haar hand vasthield om haar pols te tellen, voelde ze een vreemde, vertroostende kracht van zijn persoon uitgaan.

— U bent heel erg geschrokken — niet? Antwoord maar gerust, het hindert volstrekt niet, dat u spreekt.

— Ja, zei Katie — die nu plotseling haar spraakvermogen terug kreeg. — 'k Was heel bang. 'k Dacht, dat ik zou doodgaan.

— Laat nu eens zien! Wees u maar kalm, u hebt alleen maar stil te blijven liggen. Ik zal u zelf wel zoover oplichten, als voor 't ausculteeren noodig is.

Hij ging op de kant van 't bed zitten, sloeg zijn linker arm om haar heen, en tilde haar voorzichtig in bed op, terwijl hij met de stethoskoop haar rug beluisterde.

— Dat is net als ik dacht, zei hij, terwijl hij haar weer op bed liet zakken — een klein bloedvat, dat in de linker long gesprongen is.

— Goddank — riep haar moeder. — Goddank!

En grootmoeder knikte bevestigend, alsof de diagnose van de dokter geheel met de hare overeenstemde.

— Dat is toen je viel van de schok gesprongen, verklaarde ze.

— Moet ik een drankje hebben? — vroeg Katie met een beetje ondeugend gezicht. Ze was al weer heel vroolijk geworden.

— Ja, — zei de dokter, zonder te glimlachen — ik zal u iets tegen de koorts opschrijven, dat naar rozen smaakt. Maar de hoofdzaak is, dat de patiënt rust houdt.

— Word ik dan weer heelemaal beter — gauw?

— Een beetje voorzichtigheid zou ik u altijd aanraden.

— Voorzichtigheid? — Ze trok bezorgd haar wenkbrauwen op. — Fietsen mag ik toch nog wel?

— 't Is beter, dat u dat in 't begin nog maar niet doet.

— Maar dokter! Dat is 't heerlijkste wat ik ken — behalve studeeren.

Hij zat juist aan de schrijftafel en moest zijn hoofd omdraaien om te antwoorden:

— Dan blijft het prettigste nog altijd over!

— Maar tennis spelen mag ik toch!

— Nog veel minder. Heftige armbewegingen moeten vermeden worden.

Nu zonk de moed haar in de schoenen. Ze trok zenuwachtig met haar mond, alsof ze haar best deed niet te schreien.

— Kan ik dan nooit weer heelemaal gezond worden?

Hij stond op en kwam met het recept in zijn hand weer naar het bed toe.

— Ja, maar u moet wel altijd voorzichtig blijven.

— Dat wil zeggen, dat ik van nu af een invalide ben — mijn heele leven lang.

— We zijn allen invaliden. Er zijn weinig menschen, die zich alles kunnen veroorloven, waar ze lust in hebben. U bent nu niet méér een invalide, dan vroeger. Fietsen en tennissen past niet voor ieder, tenminste niet voor hen, die zwakke bloedvaten hebben, en praedispositie hebben voor longaandoeningen.

Hij overhandigde het recept aan haar moeder en boog, alsof hij vertrekken wilde.

Katie lag met haar oogen dicht en mijmerde over haar hard lot. Ze had een gevoel, dat de rust, die hij haar gebracht had, verdwijnen zou op het oogenblik, dat hij zelf de deur uit was.

— Hoe lang — vroeg ze, om hem nog een paar seconden aan de praat te houden — hoe lang moet ik zoo blijven liggen, dokter?

— We zullen zien.

Dit antwoord gaf haar tenminste hoop, dat hij terug zou komen.

— Mag ik morgen opstaan?

— Nee, — onder geen voorwaarde. Een week is wel het allerminste — —

— Een week! — Ze richtte zich half op, en maakte een heftige armbeweging om te protesteeren, maar viel dadelijk terug, terwijl ze een gezicht trok van pijn.

— Zoo, zoo! — zei hij waarschuwend. — Dat deed pijn. Ik heb gezegd, dat u u rustig moest houden. Anders kon het wel eens gebeuren, dat het veel langer duurt, voor u weer op kunt staan.

— Ik zal gehoorzamer worden, als u maar belooft gauw weer terug te komen.

Haar oogen zochten smeekend de zijne, maar hij keerde zich af, alsof hij overwoog, wat hij antwoorden moest.

— Ik kan hier verder niets doen — zei hij eindelijk. — Er is alleen maar rust noodig — de natuur zelf moet de rest doen.

— Maar ik hèb geen rust, als ik hier lig, zonder dat de dokter naar me omkijkt. Ik word zoo bang, als ik alleen blijf.

Ze sprak op een toon en met een uitdrukking als een behaagziek kind, dat gewend is al haar wenschen vervuld te zien; maar hij schudde zijn hoofd.

— Maar het is in elk geval toch beter, dat uw gewone dokter hier komt. Nietwaar? Hij wendde zich tot de oudere dames. — Uw huisdokter kent de kleine patiënt beter dan ik — en dat is ook van beteekenis.

— Maar — maar — stamelde de moeder, smeekend — onze huisdokter is deze zomer op reis — en — — —

— En onze kleine patiënt stelt blijkbaar groot vertrouwen in u — vulde Mrs. Kennan aan.

De dokter boog voor de Zweedsche beleefdheid der oude vrouw.

— Ik heb het mij tot regel gesteld, hier buiten geen praktijk op me te nemen.

— Ja! Best! — knikte de oude goedkeurend, maar een man, die hart heeft, houdt zich niet aan bepaalde regels, als hij helpen kan. Ik zend morgen het rijtuig.

— Ik zal u altijd ten dienste staan, als het werkelijk noodig is — zei de dokter, en redde zich zoo uit de verlegenheid.

Katie lag over hem te denken tot ze sliep. Hij had een diepe indruk op haar fantasie gemaakt.

Wat beduidde toch al die geheimzinnigheid? Waarover was buiten toch gefluisterd?

Hij had een paar merkwaardige oogen en zijn stem klonk als muziek.

VII.

Katie zat tegen kussens geleund op de divan, die ze voor het raam had laten zetten, zoodat ze grootmoeder, Miss en Mabel in de veranda kon zien, het tweegevecht op het tennisveld kon volgen, en de dokter kon toewuiven, als de middagboot bij de steiger aanlegde.

Ze was pas beterend en haar moeder was altijd in haar nabijheid met duizend kleine zorgen voor haar gezondheid, maar ze voelde zich al zoo flink en opgewekt, dat ze wel naar buiten zou hebben willen vliegen in de zonneschijn.

— Heftige armbewegingen moeten vermeden worden, dacht ze, en schudde glimlachend het hoofd. De dokter was streng, en de gevangenschap hard, maar het leven was niet hard of onverbiddelijk, als men het met frissche moed en een blijde, vertrouwende lach te gemoet ging. Zelfs de dokter had te vergeefs getracht hard te zijn.

Ze begreep nu, dat hij zooveel bedenkingen had gemaakt en keurde het bijna goed, nadat ze te weten was gekomen, wat er tusschen hem en Douglas was voorgevallen. Daarover had ze in stilte van drie verschillende kanten inlichtingen ingewonnen. Door de ophelderingen, die ze van grootmoeder en moeder had gekregen, slim te gebruiken, had ze van Kurt een gedétailleerd verhaal afgeperst, dat ze kritisch gewogen had, totdat ze er alles van meende te weten.

Dat was dus het geheim! Daarom wou dus Douglas nog liever zijn zuster laten sterven, dan hulp te vragen van de man, die hij ongelukkig gemaakt had. Daarom hadden Åke en Kurt, die dag toen de dokter hen op de steiger voorbijliep, elkaar aangekeken; daarom had de anders zoo eerlijke Kurt met zooveel terughouding op haar vragen geantwoord.

Dat alles begreep ze, maar waarom hij zich geringschattend over de dokter had uitgelaten, hem humbug en gevallen grootheid had genoemd, begreep ze niet. Zou dat de algemeene opvatting onder de studenten zijn?

Die gedachte bracht haar in opstand. Hoe onbe-

duidend en klein oordeelden ze dan over de man, die zich met een gewond hart in de eenzaamheid terug had getrokken, nadat zijn geluk onder de puinhoopen van zijn luchtkasteel begraven was.

Hoe blind en onrechtvaardig! Omdat hij niet geworden was, wat men van hem verwachtte, geen wetenschappelijke beroemdheid, geen man der oppositie gedragen op een stoel van opinies, maar een eenzaam man, de helper en vriend van al wat leed. Daarom werd hij nu geringschattend: „droomer en doodsdokter" genoemd.

Zij, die gevoeld had, hoe zijn sterke hand haar uit de armen van de dood had gerukt, boog zich deemoedig voor zijn eenzame grootheid.

De doodsangst, die ze had uitgestaan, kon ze nooit vergeten. Hij was het, die haar had verlost. Dag aan dag was de angst teruggekomen, dag aan dag had zijn bijzijn die verjaagd. Nu kon ze al glimlachen over haar ziekelijke inbeelding, maar dat had ze hem te danken.

Welk een vertrouwen in zijn persoonlijke kracht had ze in zijn bijzijn gevoeld. En hoe leeg zou het nu worden, nu ze zich niet meer op zijn dagelijksche bezoeken verheugen kon.

Ze was heel ziek en heel gelukkig geweest; nu was ze beter en moest het paradijs verlaten, maar ze zou altijd de herinnering bewaren om zich te verblijden.

Een vreemde man was hij — als een nieuwe Adam, zooals de nieuwe Eva zich droomt in 't nieuwe paradijs. De oude Adam was al spieren en ruwe kracht, de nieuwe: zenuwen, wilskracht en karakter — onwrikbaar tegenover de heele wereld — teeder en goed tegen de eene, die hij liefheeft.

Hij zag er nog jong uit met zijn sneeuwwit haar. Zijn gelaatskleur en zijn oogen hadden een wondere helderheid; maar zijn staalblauwe oogen keken zelfs als hij lachte zwaarmoedig. Dat kwam van zijn groot verdriet.

Haar gedachten hielden zich onophoudelijk met dat verdriet bezig, en in haar hart ontstond een geëxalteerd medelijden, een vage begeerte te lijden zooals hij, en hem door haar lijden met het leven te verzoenen.

Buiten zag ze de boot in het glinsterende zonlicht aankomen. Ze opende het venster en wuifde met haar vredesvlag. Ze kreeg nooit antwoord,

en ze wist dat hij heftige armbewegingen afkeurde, maar ze deed het toch, het was zoo grappig. Met een tooneelkijker kon ze hem aan land zien stappen en hem volgen, totdat hij tusschen de boomen verdween. Dan werd het zoo leeg, dat ze zijn boekje: *Het recht van het gevoel* te voorschijn haalde dat Kurt haar uit de stad had meegebracht, en dat iedere nacht onder haar kussen had gelegen, zooals vroeger, toen ze nog schoolging, haar lesboek. Ze had zijn gedachten met haar heele ziel lief, en dacht veel over hun beteekenis.

Het moderne liefdesideaal is een kasplant, die door overgroote kultuur een onnatuurlijke schoonheid heeft bereikt, maar het vermogen heeft verloren vrucht te dragen. Als gevolg van een steeds grootere gevoelsontwikkeling uit het wild-dierlijk instinkt door alle stadia van menschelijke ruwheid, is ze nu tot zulk een hoogte veranderd, verreind en veredeld, dat ze niet langer wortel kan schieten in de koude grond onzer aarde.

Het huwelijk, de tuin, waar wij al zoo vaak dat ideaal hebben trachten te planten, is buiten twijfel ook slechts het gevolg van de steeds grooter geworden kultuur van duizende jaren. En toch

zien we daarin altijd arme bedrogen menschen zich twee aan twee voortslepen, aan elkaar geketend tot een vreugdeloos bestaan.

We kunnen niet langer de oogen sluiten voor de waarheid; ze brandt reeds als vuur in de duizende en nog eens duizende oogen der bedrogenen onder de krampachtig gesloten oogleden. Laat ons dan liever de waarheid in het gezicht zien, en naar de geheimzinnige oorzaak van die wanverhouding zoeken, al benemen de tranen in den beginne ons het gezicht.

Er is een afgrond tusschen ons zinneleven en ons zieleleven. Heeft de physieke ontwikkeling der menschen geen gelijke tred gehouden met hun psychische evolutie, nadat we niet langer met onze zenuwen en ons bloed het geluk der liefde kunnen verwezenlijken, dat zich in onze gedachten en ons verlangen afspiegelt? Of hebben onze gedachten en ons verlangen zich te hoog verheven boven de aarde, en zijn ze in het wijde blauw verdwaald? De laatste onderstelling is de waarschijnlijkste. Psyche heeft in hare droomen Eros zóó geidealiseerd, dat ze de zaligheid in zijne armen niet langer rein vindt. Ze heeft vergeten,

wie hij oorspronkelijk was: de zoon van Chaos, het begin van alle ontstaan.

Wij hebben ons gewend te blozen voor de diepste grond onzer liefde. We houden van de bloem, maar verachten de aarde, waarin ze te bloeien staat.

Als we haar afplukken, verwelkt ze dadelijk — en Psyche schreit: O God! o God! Als we haar overplanten willen, moeten we in de aarde graven — o, onze schoone handen! O, dat ons verlangen zich ten slotte binden moet met wat we als laag hebben leeren beschouwen! en Psyche verbergt haar gezicht, blozend over de onreinheid, die aan haar ideaal blijft kleven.

Bestaat er geen mogelijkheid voor de menschen van onze tijd, de oude droom te verwezenlijken, dat de liefde het grootste levensgeluk is?

Ja, als we ons vereenigen om te streven naar een warer en gezonder geluksideaal. We moeten ons eerst wennen de liefde te zien als een wezen van vleesch en bloed, dat door het leven gaat op twee sterke voeten, en niet over de aarde zweeft met twee kunstmatige Psychevleugels. Zoowel in onze droomen, als in ons verlangen, moet de

materie weer tot haar recht komen, niet als iets, dat we blozend de ziel ontstelen, niet als iets, waarvoor we buigen moeten, ondanks ons beter weten. Neen, in het volle en open bewustzijn van het doel, dat de natuur heeft met ons bestaan, moeten we ons voor hare wetten buigen, dankbaar en deemoedig erkennen, dat we elkaar liefhebben met lichaam en ziel en juist daarin bestaat de harmonie, die het geluk is. We moeten ons duidelijk voorstellen, dat alle droomen van Psyche toch oorspronkelijk van Eros afkomstig zijn — dat het ideaal zijn ontstaan te danken heeft aan het stof der aarde, aan zinnelijke aantrekking, aan de warmte van ons bloed; en als we onze geliefde in onze armen sluiten, moeten we niet uit aangeleerd fatsoen naar beneden kijken en blozen. Neen, we moeten het geluk vrijmoedig in de oogen zien, en ons met groote innigheid geheel geven, daar dit toch het moment is, waarop ons gevoel ondanks alles het dichtst de hemel nadert.

Is die opvatting van de liefde ook niet waardiger voor ons menschen?

Als we dit slechts erkennen, zijn we al op weg naar het duizendjarig rijk, dat we nooit bereiken;

want het geluk blijft altijd bestaan in dat, waarnaar we verlangen, of wat we droomen, bòven de werkelijkheid, die we bereikt hebben; en de hoop is een ster, die voor de menschheid uitgaat, en de weg der ontwikkeling wijst. Het komt er maar op aan die weg te volgen, ondanks de hindernissen, die we tegenkomen.

In het begin moeten we ons ideaal hoog houden, tegen de publieke opinie en tegen sentimenteele preutschheid. In strijd met de gebruikelijke opvatting van het huwelijk, moeten wij verdedigen, dat alleen de innigheid van ons gevoel — en niets anders — het samenleven tusschen man en vrouw heiligt. In strijd met bandeloosheid moeten wij aan de andere kant volhouden, dat de liefde in het diepst van haar wezen een sakrament is, dat ontheiligd wordt door een lichtzinnige bevrediging van een vluchtige gril.

De religieuze eerbied voor het wezen der liefde, sluit het bewustzijn niet uit, dat ze oorspronkelijk op een natuurwet berust, die ons gebiedt, de wil der natuur ten uitvoer te brengen, en ons geslacht te doen voortbestaan. We weten immers, dat de aarde om de zon draait, al doet het zich aan ons

oog voor, alsof de zon draait om de aarde.

Ieder levend atoom weerspiegelt de oneindigheid in zijn klein wezen, en verbeeldt zich daarom het middelpunt van het heelal te zijn. Daarom schijnt het ook ons toe, dat we in de liefde vóór alles onze eigen persoonlijkheid verheffen, aan een hoogere wil gehoorzamen, en een hooger doel dienen. Al wat ons hart en onze zinnen lokt, lichaams- en zieleschoonheid, gezondheid en sympathie hebben een verborgen doel; ons persoonlijk geluk is de belooning der natuur voor de eendagsvlieg, die haar éêne levensdaad verricht en sterft.

Dikwijls vinden we onze liefde eerst, nadat ons gevoel menigmaal afgedwaald is, menigmaal een verkeerd pad heeft ingeslagen. Daarom moet niemand hard oordeelen over hem, die de verkeerde weg is opgegaan en de grenzen die de publieke opinie stelde, heeft overschreden. Het wezen van de liefde is zoekend, haar recht is te nemen en te geven, haar moraal is ernst en waarheid.

Wat aan de moraal, die op wankele grondvesten rust, in hooge mate ontbreekt, is het ideaal — de moraal in de hoogste beteekenis. Hare strenge woorden zijn slechts doode letters. Ze ziet

wat door de vingers, wat de groote en veelvuldige lichtzinnigheid der mannen betreft, maar veroordeelt zonder genade, zoodra het een vrouw geldt, die ondoordacht handelde. Ze had toch nog veel eer recht op verontschuldiging, want zij gehoorzaamt meer blindelings aan het instinkt, dat de natuur haar gegeven heeft en haar verlangen is altijd inniger, haar zoeken altijd ernstiger dan dat van de man.

Iemand die sterkere zenuwen heeft en wiens verlangen meer bewust is, kan vaak het tastende van het vrouwelijk gevoel niet begrijpen, maar bestempelt het met een hard woord, zooals behaagzucht of coquetterie. Hij veroordeelt haar, alsof ze een man was, en weet niet dat ze vaak lacht uit behoefte te schreien.

„Troost u mijn vriend, gij, die bitter geworden zijt, omdat ge u een oogenblik het voorwerp waande van de liefde eener vrouw. Het onbevredigd verlangen, dat u zocht, wendt zich ook met teleurgestelde hoop van u af. Het vond niet, wat het zocht, het kon niet blijven, het moest verder, volgend het gebod van hoogere machten. Droog daarom de tranen uit uw oogen en veroordeel niet, wat u haar veranderlijkheid toeschijnt."

Deze laatste regels herhaalde Katie dikwijls bij zichzelf. Ze dacht daarbij aan Kurt. Twee jaar geleden, had ze zich eens door hem laten kussen. Sedert die tijd meende ze gezondigd te hebben tegen de heilige geest der liefde. Nu tobde ze daar niet meer over. Ze voelde zich in haar eer hersteld.

VIII.

De tweede helft van Juli was als één onbewolkte dag: zonneschijn over het bedauwde gras, donkere boomen en spiegelblank water tegen de heldere lucht. Katie had tot nu toe de natuur der scheren veracht; mogelijk onder invloed van een of andere dichter, die met groote woorden buiten de werkelijkheid om fantaseerde, misschien ook door de lust, die haar eigen was, zich tegen alle heerschende idealen te verzetten. Ze meende de idyllische rust te haten, en meer te houden van stoutere omtrekken, verdere horizonten; en in 't begin, had ze zich, als een gevolg hiervan, ingesloten gevoeld in de scherennatuur, maar nu was ze die met andere oogen gaan bekijken. Nu lachte ze in stilte, als ze Kurt in een citaat hoorde uitvaren tegen „die eentonige kleinheid van een beetje water tusschen puntige speeldoosbergjes,

die naar alle kanten het uitzicht belemmeren." Haar verlangen was tot rust gekomen, en ze had een gevoel alsof ze tevreden zou kunnen leven en sterven zonder ooit een andere horizon gezien te hebben.

Ook in hare gedachten en gevoelens was iets gekomen van de weldadige moeheid eener herstellende, iets, dat licht was, en vertrouwd en harmonisch. Haar natuur was warmer geworden, haar bewegingen weeker, de uitdrukking van haar gelaat gelukkiger. Nooit was ze teederder voor haar omgeving geweest, nooit vriendelijker tegen Kurt. Ze wenschte hun allen zooveel goeds toe, ze wilde goed zijn voor Kurt en voor iedereen, zoodat hij en iedereen haar een plaatsje in hun toegenegenheid zouden geven.

Uren lang kon ze onbewegelijk in de zonneschijn zitten, dicht bij het rozenbed. En het liefst wilde ze alleen zijn. Zij vond het prettig de ontwikkeling van de knoppen te volgen. Ze kende ze allen en gaf ze mooie namen. Het was wonderlijk te zien hoe ze schenen te slapen, dag aan dag, totdat het omhulsel eindelijk barstte. Het was, alsof ze uit liefde tot de zon zwollen.

Ze verwonderde zich in hooge mate over alles, wat ze zag. Het was, alsof de dagen meer inhoud hadden gekregen dan vroeger, ze waren vol nieuwe voorstellingen, waarmee haar gedachten speelden als met poppen.

Het liefst hielden ze zich met hèm bezig — hem, die zij het te danken had, — ja, wat had ze hem al niet te danken! Haar dankbaarheid groeide aan tot dweperij. Deze was als een espeboom met voortdurend trillende bladeren, wisselend van kleur.

Hij had niet alleen haar leven, maar ook haar ziel gered. *Het Recht van het Gevoel* had haar zooveel waarheden geopenbaard, die ze wel bij intuïtie had gevoeld, maar nooit duidelijk onder woorden had kunnen brengen. Nu zag ze hen even duidelijk, als ze, toen ze klein was, bekende beelden zag in de vlammen van de haard. Hoe wonderlijk goed begreep die man de schakeeringen van het gevoelsleven en zenuwstelsel der vrouw. Alles in haar waarvoor ze vroeger bloosde, had hij gerechtvaardigd en verklaard in naam der heilige natuur. En zou ze nu niet eens recht hebben hem haar dankbaarheid te toonen?

Wat had zij te maken met die oude geschiedenis, de oude vijandschap tusschen de Montagues en Capulets? Het was hard, dat Douglas al deze weken nooit een voet had gezet in Granlid. Al vijftien jaar lang groeide het gras op Julia's graf. Werd het dan nu niet tijd, vrede te sluiten?

De eerste dag, dat ze toestemming kreeg een korte wandeling te maken, sloop ze alleen uit Granlid weg, en sloeg de weg in naar de villa van de dokter.

Het was vroeg in de morgen, ze wist, dat hij met de morgenboot naar de stad was. Maar ze ging er ook niet heen om hem te zien, ze wilde slechts een paar bloemen op zijn tafel zetten om hem te begroeten, als hij thuiskwam. En ze wilde ook zoo graag kennis maken met zijn zuster. Ze wilde, dat deze van haar zou gaan houden.

Haar sportpakje en studentenmuts had ze afgezworen en in de plaats droeg ze een donkerbruin wandelcostuum, waarvan de rok een respectabele lengte had, en zelfs een beetje sleepte, vol waardigheid. Om er niet al te jong uit te zien, had ze ook een voile aangedaan, iets, wat ze vroeger verafschuwde. Ze wist, dat Ebba Noraeus veertig jaar oud was.

Het was volstrekt niet moeielijk, de weg naar *Klinten* te vinden, maar ze moest heel zachtjes de helling oploopen om niet buiten adem te raken. En toch klopte haar hart voortdurend heel erg.

De villa was eenvoudig genoeg, een huis in twee deelen met een veranda die Kurt zeker wel een misdaad tegen de zedelijkheid genoemd zou hebben, als ze niet begroeid was geweest met kamperfoelie. Verder waren de muren rood geverfd, wat mooi deed tegen de denneboomen aan de oostkant. En de tuin zag er uit als een paradijsje, en daar boven op het plat moest het uitzicht prachtig zijn.

Juffrouw Kennan stapte met een waardige houding door de poort van het paradijs, liep de stoep op en belde aan de huisdeur. Terwijl ze wachtte, keek ze oplettend naar de rozen, die ze in haar hand hield. Ze had ze zelf bij de tuinman uitgezocht en ze *waren* mooi geweest afschoon ze onderweg wat verlept waren. Ze belde nog eens. De bel moest stuk zijn. Ze greep naar de deurknop, de deur ging bijna vanzelf open en ze stond in een vertrek, een tusschending tusschen een voorkamer en een woonkamer. In het midden stond een eiken-

houten tafel met gemakkelijke stoelen er om heen — in een daarvan had de dokter blijkbaar na het ontbijt een sigaar zitten rooken, want er lag nog asch op 't aschbakje. Maar links was nog een kamer, waarnaar de deur openstond. Katie kuchte bescheiden en liep er toen heen, alsof ze op verboden wegen liep.

Dat was zijn kamer, daarin was geen vergissing mogelijk, het zag er naar hem uit. Er heerschte een Spartaansche eenvoud: het voornaamste meubel was een groote schrijftafel, langs de muren stonden boekenplanken met uitsluitend wetenschappelijke werken, ongemakkelijke stoelen, zonder kussens, behalve een kleine leeren sopha, die haar werkelijk blij maakte. Daar was dan toch een soort toegeven aan menschelijke zwakheid. Ze liep er zachtjes heen en aaide met haar hand over het leer, maar trilde, toen ze voelde, dat het nog warm was waar zijn hoofd moest hebben gelegen. De zon had zeker zooeven nog op deze plek geschenen, nu verlichtte ze een bouquet bloemen op de schrijftafel, het eenige, wat mooi was in de heele kamer. Als ze zelf een bloemvaas met water had gehad, zou ze haar rozen daar aan de

andere kant hebben neergezet en zijn weggegaan — dan zou hij lang hebben kunnen raden! Maar de veldbloemen waren ook mooi bedauwd en frisch, met veel smaak geschikt, zeker van juffrouw Ebba, die stellig haar broer verafgoodde. Het heele huis leek wel uitgestorven. Katie ging weer naar de voorkamer en wierp een blik in een kamertje, dat blijkbaar bestemd was voor het tafelgenot. Nu moest ze glimlachen! Ze dacht er aan, hoe Zweedsche eetkamers gewoonlijk zijn; de tempel van het huis, ingericht om de afgod te vereeren, die hier wordt aangebeden. Dit hokje was juist groot genoeg voor twee menschen, die andere goden vereerden, die konden daar ieder aan een kant van het kleine witte tafeltje vertrouwelijk met elkaar zitten praten, terwijl ze bediend werden door een enkel dienstmeisje, dat de weinige maar smakelijke gerechten binnenbracht.

Dat er niemand kwam! Katie kuchte hard, maar luisterde te vergeefs naar eenig teeken van leven.

Uit de groote woonkamer leidde een trap naar een andere verdieping, daar zou zeker juffrouw Noraeus te vinden zijn, maar kon dat wel, iemands huis zoo maar binnen dringen? Katie keek naar

hare rozen, die het hoofd al begonnen te laten hangen, en liep toen vastberaden de trap op, tot ze in een gang kwam, waarop drie deuren uitkwamen, die allen wijd open stonden. Door de eene zag ze de witte badmantel van de dokter met uitgestrekte armen over een stoel hangen; door de andere zag ze in een spiegel een gezicht, waarop een uitdrukking lag, die haar deed wenschen stil te kunnen wegsluipen, blozend over haar onfijngevoelig indringen op heilig grondgebied. Het was een vrouwengelaat, niet jong meer, met een uitdrukking, zooals geen menschengelaat en zeker niet dat eener vrouw, ooit draagt, dan wanneer ze met zichzelf alleen is; het waren twee groote blauwe oogen met een moe verlangen in hun blik, die hopeloos in een leege toekomst staarden.

Katie rilde, alsof ze op haar eigen graf liep. Hier zag ze de tragische verwelking in levenden lijve — de oude vrijster, die door de wereld wordt uitgelachen, omdat ze nooit vrucht zal dragen, omdat haar hoogvliegende droomen nooit tot rust zijn geraakt, omdat de warmte van haar bloed en het verlangen harer ziel haar nog doen

hopen, ofschoon de jaren al voren hebben geploegd in hare huid en haar haren al hebben witgebrand.

De tranen begonnen Katie over de wangen te vloeien, ze trachtte zich terug te trekken, maar het was te laat, de blauwe oogen hadden haar beeld in de spiegel gezien, en Ebba Noraeus kwam door de deur naar buiten.

— Vergeef me! stamelde Katie, en overreikte haar rozen, als ter verdediging. — Ik zocht — ik kom om — de tranen overweldigden haar zoo, dat ze niet verder kon spreken.

Ebba Noraeus trachtte haar te kalmeeren, nam haar de bloemen uit de hand, en hield die hand toen in de hare, keek haar vriendelijk aan en glimlachte.

— Maar juffrouw, toe beste juffrouw!

Het hielp niet, Katie barstte als een klein kind in schreien uit, en haar geheele lichaam schokte van het snikken. Ebba Noraeus moest de armen om haar heen slaan om haar te ondersteunen.

— Kindlief, toe, kindlief!

En Katie verborg haar hoofd aan hare borst.

Twee uur later wandelden ze gearmd in de tuin. Er was als vanzelf vertrouwelijkheid ontstaan

tusschen deze twee vrouwen, die zooveel verschilden in leeftijd, karakter en ondervinding, want ze hadden elkaar ontmoet op een terrein, waar alle vrouwen zich als leden van éen groote familie voelen, zooals twee blanken, als ze elkaar ontmoeten onder een ander ras menschen.

Ebba Noraeus was gesloten en schuw van aard, maar iedere Eva'sdochter heeft dit gemeen met de pruikenmaker van koning Midas, dat ze haar geheim in het riet moet fluisteren als haar hart vol is. Ontmoeten twee elkaar in het riet, dan schenken ze elkaar vertrouwen en sluiten vriendschap.

— Kind! zei Ebba Noraeus — wat weet jij van het leven af?

— O, genoeg! zei Katie met een gezicht, alsof niets haar vreemd was, maar toen zij een nauw merkbaar lachje om Ebba's mond zag spelen, voegde ze er aan toe:

— Tenminste genoeg om anderen te begrijpen.

Zoo kreeg ze dan Ebba's geschiedenis te hooren, een heel gewone geschiedenis over de verhouding tusschen een vrouw, waarvoor liefde alles, en een man, waarvoor ze slechts een spelletje is. Zij had haar leven op het spel gezet en had verloren, hij had

een paar leege uren opgezet, had gewonnen, en was toen verder gegaan, om nieuwe avonturen te zoeken. Hij was een van de vurigste aanhangers van haar broer geweest — en in *Het Recht van het Gevoel* meende hij een evangelie der lichtzinnigheid gevonden te hebben.

— Hij had het gelezen, zooals de Booze de bijbel leest! zei Ebba Noraeus.

Dit gaf Katie veel te denken. En toen kwam hare beurt te biechten. Ze vertelde van haar bewondering voor de dokter, die haar leven had gered, haar bewondering voor zijn uiterlijke en innerlijke persoonlijkheid, voor zijn karakter, voor zijn gedachten, die ze uit zijn boek kende. En het gesprek, dat al heel vertrouwelijk was, gleed onmerkbaar naar 't verleden. Ook daàr vonden ze elkaar en schreiden beiden tranen van medelijden.

Ebba Noraeus sprak met begrijpen en sympathie en met de warmste bewondering over Magda Naess.

— Ze was als vrouw een hoofd grooter dan de meesten. De maat, waarmee we hen meten, past niet voor haar. Ik kan haar niet veroordeelen en mijn broer houdt haar aandenken nog in eere.

— Ja, grootmoedig als hij is! zei Katie.

Toen volgde een lange stilte.

— Vreemd is het in elk geval — zei na een tijdje Ebba Noraeus — zich Magda Noraeus als Magda Kennan voor te stellen.

— Ja, — maar het geeft me een gevoel, alsof we familie waren — — zei Katie; en daarna begonnen ze je en jij tegen elkaar te zeggen.

De jaren waren licht over Ebba's blonde en frissche schoonheid heengegleden. Haar gelaatskleur was nog teer en blank, en de rimpels waren zoo licht als de schaduwen waarmee een groot meester persoonlijkheid en ziel in zijn portretten legt, maar ze verraadden toch, dat haar jeugd voorbij was.

Haar uiterlijk was heel anders, dan dat van haar broer en toch was er ook een sterke gelijkenis tusschen hen — de gelijkenis van twee menschen, die door een samenleven van jaren onbewust een indruk hebben gekregen van elkaars wezen, van elkaars wijze van denken, voelen, spreken en bewegen.

Toen Ebba Noraeus haar een afscheidskus gaf, bloosde Katie Kennan en sloeg haar oogen neer.

— Kom je me nu gauw eens op Granlid bezoeken?

Maar Ebba schudde haar hoofd:

— Nee — zei ze. — Maar hier ben je altijd welkom.

— Mag ik dan dikwijls komen?

— Zoo dikwijls als je me dat pleizier doen wilt!

— Is dat waar? — Katie keek haar onderzoekend in de oogen. — Want zie je, ik hou van je! En ik voel me zoo eenzaam. Mijn heele omgeving bestaat uit oude dames en jonge jongens. Met jou is 't zoo anders, wij kunnen met elkaar praten en elkaar begrijpen.

Ze keek de tuin rond.

— Ik hou van bloemen — en hier is zoo'n overvloed. En aan alles kan men zien, dat er een buitengewone persoonlijke zorg voor wordt gedragen. — — Op Granlid zorgt de tuinman voor de bloemen, en de tuin is als een paradesalon, die door behangers gemeubileerd is — — hier is de tuin als een bewoonde kamer, waarvan ieder hoekje het stempel draagt van de persoonlijkheid van de eigenaar.

XI.

Na haar beterschap had Katie een uitgesproken voorliefde voor eenzame wandelingen gekregen, en het liep altijd zoo, dat ze op *Klinten* uitkwam. De weg daarheen was niet mooier dan de andere wegen, die door het bosch in alle richtingen liepen, bovendien moest ze het laatste stuk nogal inspannend stijgen, maar dat voelde ze nooit, voordat ze boven was en rust noodig had. En dan was het niet meer dan natuurlijk, dat ze Ebba Noraeus ging opzoeken.

Op Granlid was ieder verwonderd, dat ze zoo ongezellig was geworden. Kurt bood altijd aan haar te begeleiden, maar ze had altijd een uitvlucht bij de hand. En ze vertelde nooit waar ze naar toe ging. Ze had eigenlijk niets te verbergen, nee, zeker niet, maar het hinderde haar het mikpunt te zijn van ieders nieuwsgierigheid,

het hinderde haar te worden uitgehoord, ze kreeg dan altijd lust hen voor de gek te houden, waarover ze later bloosde.

Ze bewonderde Ebba Noraeus en voelde zich thuis in haar gezelschap, de tijd vloog voorbij, wanneer ze bij haar zat, en luisterde naar wat ze over zichzelf en anderen vertelde. Het was bijna, alsof ze de dokter hoorde, het was, alsof hijzelf als derde bij hen zat.

Dikwijls spraken ze ook onmiddellijk over hem. De omgang tusschen haar en Ebba was nu al zoo vertrouwelijk, dat ze haar nieuwsgierigheid nooit behoefde te bedwingen. Ze durfde zelfs het onderwerp wel zelf te berde brengen als Ebba in een mededeelzame stemming was, dat wil zeggen een beetje melankoliek — en dat was ze meestal. Zé ging hier buiten met niemand om, en de eenzaamheid viel haar dikwijls zwaar te dragen.

Eens zei ze:

— Voor je die verrukkelijke gewoonte had, me te komen opzoeken, was ik van achten tot vieren stom. Eerst als Ernst thuis kwam, begon ik te spreken, en dan was ik dikwijls verwonderd mijn eigen stem te hooren!

— Maar Ebba — je had toch de heele huishouding te besturen?

— Och kom, meisje, dat gaat vanzelf — met een meid, die al tien jaar bij ons is en alles weet. Ze spreekt drie woorden in de week. Ernst vindt haar een parel!

— Is je broer zelf ook zoo — — stil? vroeg Katie.

— Nu, of hij! Je moest hem werkelijk eens zien, als hij thuiskomt. 't Is onmogelijk een woord uit hem te krijgen.

— Dan is hij zeker moe?

— Ja, hij is moe — en bedroefd door alle ellende, die hij ziet.

Ze wandelden in het bosch, Ebba met haar arm om Katie's hals, daar was ze juist groot genoeg voor. Ebba noemde haar dikwijls: mijn wandelstokje.

— Ik vond altijd, dat hij er heel — ja — bijna vroolijk uitzag, toen hij — Katie had willen zeggen: bij mij, maar ze veranderde dat in — op Granlid op bezoek kwam.

— Dat is zoo zijn manier tegen patiënten, liefje! Vroolijkheid is anders zijn „fort" niet.

— Nee, dat begrijp ik wel, zijn oogen staan

altijd droevig. Denk je — stamelde Katie — dat hij ooit nog eens echt vroolijk kan worden?

— Ja als er een wonder gebeurde. Als hij van een vrouw kon gaan houden.

Ze waren aan het strand gekomen en Ebba ging op een steen zitten. Katie ging aan hare voeten zitten met het hoofd tegen haar knieën geleund. Kleine, koele, schuimende golfjes spoelden ruischend over het kiezel en werden weer terug gezogen; in de denneboomen boven hun hoofd suisde het zachtjes, en een eind het bosch in hoorde men een specht tegen een boom kloppen.

— Ben je bij hem gekomen dadelijk nadat — nadat het ongeluk gebeurd is?

Ebba Noraeus knikte nadenkend:

— Ik kwam dezelfde dag, dat Magda vertrok. Ik nam mijn intrek in het huis. Maar het duurde twee dagen voor ik mijn broer te zien kreeg. Hij had zich in zijn kamer opgesloten.

— En toen hij er uit kwam — zei Katie, met wijdopen oogen — was toen zijn haar wit geworden?

— Nee — antwoordde Ebba glimlachend — Nee dat is langzamerhand verkleurd. Een tijdlang was het vuilgrijs en zag er heel leelijk uit.

— Ik dacht dat hij plotseling wit was geworden zooals Marie Antoinette de nacht, voordat ze onthoofd werd.

— Nee, maar 't was, alsof hij gebroken was. Ik dacht bijna dat hij dood ging. Hij verbeeldde zich zelf ook, dat er niets meer was, waarvoor hij te leven had.

— Wat! Hij die al zooveel goed heeft gedaan!

— Ja, na die tijd heeft hij werk genoeg gevonden. Maar hij deed het zonder gedragen te worden door het geloof van zijn jeugd. Geloof kan niet altijd bergen verplaatsen — dat had hij ondervonden — maar het is in elk geval een machtige kracht — en het lijden der menschheid is groot. Hij had zijn beste jaren verspild aan een probleem, dat hij niet kon oplossen.

— Zijn beste jaren? — viel Katie haar heftig in de rede. Heeft hij die dan niet gebruikt om het lijden der menschheid te verzachten? En hij is nu ook nog in de kracht van zijn leven.

— Vraag het hem zelf maar eens, dan zul je 't hooren: alles in me, dat maar eenige waarde had, zette ik op 't spel in de strijd van mijn jeugd.
— Het ergste is, dat hij in zekeren zin gelijk heeft.

— Maar Ebba! Dat kun je onmogelijk meenen!

— Ja, in zekere zin, want eigenlijk is hij mislukt — een wetenschappelijk man, die zich nu tevreden stelt met de praktijk, omdat hij in de theorie mislukt is — een getrouwd man, die zich nu vergenoegt met theorieën op te bouwen, omdat hij in de praktijk mislukt is.

— Maar hoe glansrijk heeft zich zijn begaafdheid niet juist in de praktijk getoond — riep Katie met schitterende oogen uit; toen werd ze plotseling verlegen, bloosde en stamelde: — Ik bedoel — is goed doen — als dokter — niet grooter en edeler?

— Hij droomde meer op groote schaal goed te doen. De ontdekking, die hij nooit ten einde heeft kunnen brengen, zou zeker de menschheid van een van haar grootste plagen verlost hebben. En dat, wat hij betoogde in *het Recht van het Gevoel*, maar wat hij nooit tot werkelijkheid kon maken — — —

— Zal eens tot werkelijkheid worden, zoowaar ik hier sta! — verzekerde Katie met overweldigend enthousiasme — en eens de aarde herscheppen in een paradijs van liefde!

— Zeg hèm dat eens! Hij zal glimlachen over je jeugd, die misschien verrukkelijk vinden. Maar het leven heeft zijn eigen geloof gebroken. Want eens wankelde alles voor hem. Niemand kan zulk een crisis doormaken zonder dat het rimpels in zijn ziel achterlaat. Je hebt zeker ook wel eens hooren zeggen, dat hij het ideaal zijner jeugd verloochend heeft? Hij is er juist halsstarrig aan blijven hangen. Maar hij hoopt niets meer en hij werkt eigenlijk, om zich warm te houden in de kou.

— O, nee, lieve Ebba! — Katie keerde zich om en smeekte met gevouwen handen en gloeiende oogen. — Hij werkt toch omdat hij *moet* — omdat zijn ziel gloeit — van liefde tot de menschheid?

— Ik ben bang, dat zijn ziel is uitgedoofd, kindje! Want hij gelooft niet meer aan geluk, noch voor anderen, noch voor zichzelf. Ken je zijn lijfspreuk? *Fac et nihil spera* — handel en hoop niets!

Dat sneed Katie door de ziel, en ze durfde niet opkijken uit angst, dat de tranen over haar wangen zouden vloeien. Het duurde ook een tijdje voor ze spreken kon, en toen beefde haar stem, alsof ze het koud had in de zomerwarmte.

— Hij is nog in zijn beste jaren — hield ze

krampachtig vol — hij kan zijn geloof terug krijgen.

Ebba Noraeus schudde haar hoofd.

— Ik ben bang, dat het te laat is, meisje. Zijn hart is door de vorst aangetast. Hij heeft nog een soort welwillendheid voor het menschdom overgehouden, maar de menschen zelf gaat hij liefst uit de weg. Als ze zijn hulp inroepen, helpt hij, maar waar hij belang in stelt, is de strijd tegen de ziekte en niet de zieke zelf. Zelfs zijn medelijden is abstract. Ik heb gedaan, wat ik kon, om die onverschilligheid voor de menschen tegen te werken — het is vreeselijk zijn warm hart te zien bevriezen. Het eenige wat hem misschien zou kunnen redden is de liefde van een vrouw — —

— En waarom geloof je niet aan die mogelijkheid? Ik vind, dat ze zoo voor de hand ligt!

— Omdat hij ieder uit de weg gaat, en omdat zijn koelheid niet te verwarmen is, zelfs als hij een vrouw ontmoette; — en omdat haàr gevoel — als het ondenkbare gebeurde — zoo groot en zoo vol zou moeten zijn, dat het de kans durfde wagen — dat het het gevaar durfde trotseeren van zijn langdurige eenzaamheid, van zijn naderende ouderdom — dat het zelfs geluk vond

in de gedachte ongelukkig te zijn met hem.

— Is het dat niet, wat iedere vrouw voelt, als ze — nu ja, als ze liefheeft? — vroeg Katie met neergeslagen oogen.

— Niet allen, misschien enkelen; maar de diepstgevoelenden zijn altijd het meest teruggetrokken, en hier is vóór alles ondernemendheid noodig. Hier zou het wonder moeten gebeuren, dat een mooie, begaafde vrouw, die waarschijnlijk ook door verscheidene jongere mannen begeerd werd, bij toeval een vijf en veertigjarig kluizenaar ontmoette, hem liefkreeg, zonder de minste aanleiding van zijn kant, hem liefhad ondanks zijn onverschilligheid, en zich voornam zijn wederliefde te veroveren ondanks alles! Geef toe, dat dit een ongerijmdheid is!

— Nee — zei Katie zachtjes, met een sterke innerlijke overtuiging. — In onze tijd is in de liefde de ziel van hoe langer hoe grooter beteekenis geworden. Een leeftijd van veertig jaar is nu eer een voorrecht geworden. En de moderne vrouwen zijn ongekunstelder — niet meer zoo bang haar gevoel te toonen — zelfs als het niet beantwoord wordt — — —

Plotseling schoot een stoomboot voorbij en stevende oostwaarts, op het strand af. De beide dames sprongen op en keken elkaar glimlachend aan.

— De middagboot uit de stad! zei Ebba. — Dat is wat moois. Op die manier komt mijn broer hongerig thuis en wij hebben nog minstens twintig minuten te loopen.

— En ik nog bijna een uur naar Granlid. En mama sterft natuurlijk van angst.

— Wacht! In een van de villa's hier is een telefoon. Ga daar binnen en vraag, of je Granlid op mag bellen — zeg dat je de heele dag bij mij blijft.

— Maar — maar — stamelde Katie blozend. En toen begonnen ze hard te hollen.

Het platte dak van *Klinten* lag in de schemering van de Juliavond, en daar zaten drie donkere schaduwen naast elkaar, zoo stil, alsof ze naar de melodieën der stilte luisterden, of naar de droomen van hun eigen hart.

Boven hen welfde zich de lichte sterrenlooze hemel, aan hun voeten lag het glanzende water

tusschen de zwarte, spitse dennetoppen van het donkere Lidingeiland, dat met de Noordelijke horizon samenvloeide, waar een enkele groote ster flikkerde, als een bewoonde wereld in de ruimte. Nu en dan kwam een stoomboot als een komeet over het water glijden.

Niemand sprak; maar de stilte was vol vertrouwelijkheid, en in de stilte komen de menschenzielen elkaar soms nader, dan wanneer het woord hun bode is.

Geen van hen zag of dacht ook duidelijk. De schemering van de Juliavond tintte hun stemmingen, waarboven zich de lichte sterrenlooze hemel welfde. Alles was als een chaos zonder licht, terwijl een heilige adem over het water streek. En Katie voelde de wensch in zich opkomen, dat de zon maar nooit meer moest opgaan.

Ze voelde zich als een zwevende cel in de ruimte, tot barstens toe vol geluk, maar zonder eenig ander bewustzijn van haar bestaan.

Tot ze plotseling opschrikte doordat er iets warms op haar hand viel. Zat ze te schreien?

Ze was toch niet bedroefd.

X.

De zomer veranderde kort na half Augustus, iedere dag bracht een regenbui, en de lucht was koel.

De oude Mrs Kennan kroop zoo diep als ze kon in haar stoel, en pakte zich warm in, tusschen kussens en shawls. Ze twijfelde of het wel weer warm zou worden en had besloten Maandag al naar de stad te trekken.

Het buitenleven had niet aan haar verwachtingen beantwoord. In het begin liep alles naar wensch, maar na Katie's ongeluk ging alles verkeerd. Zoolang het mooi weer was, was tenminste haar humeur nog goed, maar de laatste week, was het zoowel binnen- als buitenshuis bedroevend geweest.

Alle familieleden liepen alleen of bij paren rond en als ze niet totaal zwegen, spraken ze als omfloerste trommels. Hun gezichten kon ze niet zien, zoo dicht kwamen ze nooit bij haar, maar ze kon

zich voorstellen, hoe bedrukt ze er uit moesten zien. Douglas was niet meer dan één keer buiten geweest. Kurt en Åke gingen de laatste tijd iedere morgen naar de stad en bleven daar soms zelfs de nacht over.

De oorzaak van die onbehagelijke stemming was, dat Katie zich voortdurend in *Klinten* ophield. Ze scheen een ware hartstocht te hebben voor die Ebba Noraeus, wier naam de oude de laatste tijd zoo vaak had gehoord, dat ze hem verafschuwde. Ze vermoedde een gevaar, maar begreep niet, waarin dat bestaan kon, want haar gedachten weigerden zich met ongerijmdheden bezig te houden.

Alles wat ze wist was, dat Katie veel veranderd was sinds haar ziekte.. Het scheen, alsof haar kinderziel troebel werd, haar blijde natuur verdonkerde, haar kinderlijkheid verdween. Ze begon zich te kleeden, alsof ze minstens veertig jaar oud was, en haar heele wezen was veranderd. Haar stem had ook een wonderlijk lage borsttoon aangenomen.

Gisteravond, toen allen naar bed waren gegaan, was ze binnen komen glijden, was voor 't bed op haar knieën gaan liggen en met haar armen om grootmoeder's hals in schreien uitgebarsten.

— Wat is er, kindlief?

— 'k Ben zoo verdrietig omdat we van Granlid weggaan, grootmoeder. 'k Ben hier zoo gelukkig geweest.

— We kunnen niet altijd gelukkig zijn kind, de zomer is voorbij.

— De zomer komt weer terug. Waarom zou u u laten afschrikken door een paar regenachtige dagen?

— Het is hier verdrietig. Niemand voelt zich gelukkig en niemand bekommert zich om de oude.

— Ik, grootmoeder!

— Jij bent altijd uit!

— Maar ik zal in 't vervolg thuis blijven, als grootmoeder hier buiten blijft! De anderen kunnen naar Kennanhouse gaan en wij tweeën blijven hier met Miss en Mabel.

Wat deed die kleine haar best! En wat was ze terneergeslagen, toen ze merkte, dat haar smeeken te vergeefs was.

De oude schudde haar hoofd, en trok haar shawl dichter om zich heen.

Kurt en Åke, die met de middagboot waren aangekomen, vertelden, dat Katie met juffrouw

Noraeus aan de steiger was geweest om de dokter af te halen. Ze had hen verzocht te zeggen, dat ze haar niet voor het middageten moesten verwachten en de familie van haar te groeten.

Tegen de avond zaten de moeders in de hoekkamer vertrouwelijk te praten. Nu was er niets, wat hun blik naar buiten trok. Het tennisveld lag verlaten, de lucht was laag en grijs, de herfst was al in aantocht, en Anna Kennan's stem beefde alsof ze 't koud had of — — bijna schreide.

— Wat zou het beteekenen, denk je, dat Katie altijd daar boven is?

— Dat is wel vreemd — antwoordde Elisa Schaefer. Ik begrijp Katie's heele houding van deze zomer niet. —

— Ze is altijd zoo aan haar omgeving gehecht geweest.

— Je hebt haar bedorven, zus. Ze hebben haar allen bedorven. Ze was te jong om losse teugels te verdragen.

— Het ongeluk was, dat ze ziek werd, daarvan is al 't andere een gevolg.

Maar Elisa Schaefer schudde haar hoofd:

— Het ongeluk was, dat je van 't begin af die

eenzijdige omgang toeliet, waarop we geen van allen het oog konden houden. We kennen die juffrouw Noraeus niet eens, en toch is Katie de laatste tijd meer daar op bezoek, dan bij ons thuis geweest.

— En als ze thuis is, heeft ze altijd iets afwezigs, alsof ze loopt te droomen; haar oogen schitteren — —

— Onze gedachten tasten geheel in het donker rond. Ik wil niet gelooven, wat ik vrees.

— Nee, dat kàn men ook niet gelooven.

— En toch! Er gebeurt zoo veel, dat ongelooflijk schijnt! Je moest eens met haar spreken, zuster!

Anna Kennan's oogen drukten een ontzettende angst uit.

— Daar heb ik al zoo vaak over gedacht — zei ze — maar ik durf niet. Het is gevaarlijk het gevoelsleven van een kind binnen te dringen; wij loopen zoo zwaar. Katie is niet sterk — en zoo geëxalteerd — — Het is een groote verantwoordelijkheid — —

— Wie moet de verantwoording dan op zich nemen, als haar moeder het niet doet! zeide Elisa Schaefer.

— Ik ben zoo bang. Door spreken kan men soms juist een droom, die anders vanzelf zou zijn vergeten, bewust maken. We gaan immers zoo gauw naar Kennanhouse.

Het werd al later op de avond, de schemering verdichtte zich tot duisternis, het werd nacht: maneschijn door de gescheurde wolken, en glinsterend kwikzilver op het water. De weemoedige herfstwind suisde door de elzen, die bij Granlid aan het water stonden.

Op de steiger zaten twee schaduwen naast elkaar. Twee brandende sigaren gloeiden in het donker als oogen, waarin de hartstocht dan weer uitslaat en dan weer uitdooft. Twee stemmen praatten beurt om beurt.

— Het is geen jaloerschheid. Niet voor mij tenminste. Ik kan leven zonder alles te krijgen, wat ik begeer — en niemand zou vermoed hebdat ze iets anders voor me was, dan mijn lief nichtje en schoonzusje — — ik zou op jullie bruiloft gedanst hebben en dan op reis zijn gegaan.

— Jij bent sterk Åke. Jij kunt, wat je wilt. Ik ben maar een arme stumper, die — —

— Het is geen jaloerschheid. Maar het brengt

me in opstand, als iets pervers. Een zonde tegen de natuur! Hij is een oude zondaar en zij een kind. Als zij volwassen is, is hij een afgeleefde grijsaard.

— Ik ben maar een arme stumper, die alles op één kaart heeft gezet — en verloren heeft. Ik kom er nooit overheen — — ik kan nooit vergeten — —

— Je moet! Werp het overboord — verbrand je schepen. De wereld is vol vrouwen — neem wat je wordt aangeboden, werk en leef.

— Makkelijk gezegd, maar moeilijk gedaan. Men is met honderd fijne draden aan zijn droom vastgehecht — men heeft zelfs zijn lijden lief — —

— Inbeelding! Dat suggereer je je net als de liefde zelf. Er zal een tijd komen, dat de menschen gezonder naar lichaam en ziel zullen zijn, dan nu — een tijd, dat ze de hallucinaties van de natuurdrift met nuchtere oogen zullen zien, en lijden en verdriet-hebben als nerveuze symptonen zullen beschouwen — geestelijke migraine, roodvonk of zoo iets!

— Die tijd hoop ik nooit te beleven. Ik ben zeker in hart en nieren ouderwetsch. Ik voel me gebroken. Goede nacht.

— Goede nacht. Maar ik sta ook op.

Ze wandelden langzaam de tuin door, Åke stak zijn arm vertrouwelijk onder die van Kurt door.

— Hoor eens Curtius, wat kan het ons eigenlijk schelen, hoe het leven met ons, marionetten wenscht te spelen? Of het ons in de grond brengt door overvloed of honger? Of het ons nu alles geeft, of alles weigert — het einde is toch hetzelfde!

— Een schrale troost, Åke. Een schrale troost voor hem, die hongerlijdt, dat allen ten slotte sterven moeten. Des te sterker voelt hij de behoefte toch ééns geleefd te hebben.

— Maar zie je, ik ben bijna blij; 't is alsof oude boeien gesprongen zijn. Nu kan ik me weer vrij bewegen. Ik kan op reis gaan. Nu wil ik zoo gauw mogelijk naar Parijs. Daar zal ik gaan werken. Weet je, wat ik schilderen wil?

— Nee.

— Een landschap met een verre horizon in morgenstemming, met schitterende dauw en een klare herfstlucht. Op de grond zit een krankzinnige met een geweer te spelen. Er schijnt zooeven een schot te zijn afgegaan, dat een man

gedood heeft — een van de velen die langs de weg komen. Men zal aan de doode kunnen zien, dat hij jong was en de toekomst voor zich had, terwijl de anderen grijsaards, blinden, kreupelen of dwazen zijn. De krankzinnige lacht en laadt opopnieuw. Ik denk mijn schilderij: *Het Leven* te noemen.

XI.

Ake deed die nacht geen oog dicht. Vroeg in de morgen stond hij op en pakte om niet meer terug te hoeven komen. Hij moest vandaag al naar de stad.

Douglas was een zware steen, die moeilijk in beweging kon worden gebracht, maar die men onmogelijk kon tegenhouden, als hij eens uit zijn evenwicht was gebracht. Åke meende, dat het zijn plicht was, de steen aan 't rollen te brengen.

Met veel beweging stapte hij Kurt's kamer binnen en liep met vaste tred naar het bed, om dit besluit aan zijn broer mee te deelen. Kurt sliep. Op zijn nachttafeltje lag een boek met gedichten opengeslagen dat getuigde, dat hij die nacht zijn verdriet in de wereldzee had trachten te verdrinken.

Nur wer die Sehnsucht kennt,
Weisz was ich leide!

Åke keerde zich om en ging zachtjes weg. Hij had niet de moed Mignon te wekken.

In de stad viel de tijd hem lang, er was geen levende ziel meer thuis, alle straten en herbergen waren vol onbekende indringers. 's Avonds laat kwam Douglas pas thuis, hij was in een vroolijke stemming.

Eerst lachte hij over wat Åke hem kwam vertellen, en vond alles eenig komiek; toen werd hij ernstiger en vond het onmogelijk. Maar in de loop van de nacht begon de voorstelling in zijn hersens te branden. Katie verliefd op Ernst Noraeus. Zelfs die mogelijkheid wond hem op. 't Was niet alleen 't verschil in leeftijd, dat zijn haren te berge deed rijzen. Een liefde tusschen die twee vond hij in elk geval schandelijk, ja, een soort bloedschande. Hij zou nooit toestaan, dat die oude verleider een haar van het kind aanraakte!

De volgende morgen sprak hij met de huisdokter, dokter Berndtson, een vriend uit zijn studietijd, die hij ten volle vertrouwde.

— Je weet, dat mijn zuster gedurende je afwezigheid een kleine longbloeding heeft gehad, ten gevolge van een val van haar fiets. Ik heb gehoord, dat ze daarna nooit meer geheel op krachten is gekomen.

— Ze was vroeger ook al zwak — merkte de dokter op. Ze moet zich deze winter goed in acht nemen.

— Nietwaar? Het is ook de wensch van mijn moeder en mij, dat ze zoo gauw mogelijk naar een warmer klimaat gaat. Het staat nu aan jou de plaats te bepalen.

— Ik zal zien.

— Zelf heeft ze geen lust op reis te gaan. Ze is heel opgewonden en ontkent alle onrustbarende symptomen. Ik verzoek je je overtuiging niet aan 't wankelen te laten brengen door haar tegenstand.

— Ik zal onverbiddelijk zijn — lachte de dokter, — tenminste zoodra ik zelf overtuigd ben. Maar daartoe is een onderzoek noodig.

— Natuurlijk. Ik zal je gelegenheid geven tot een onderzoek. Vindt je dan de minste aanleiding, haar een winter in het Zuiden voor te schrijven,

dan doe je het, — en je blijft bij je opinie.

— Ja, ik ben nu al van de meening, dat iemand, die de winter in het Zuiden kan doorbrengen, het hondenklimaat hier niet moet trotseeren. En zeker niet een meisje van je zuster's zwak gestel.

— Best! Blijf daar maar bij. Overdrijf liever het gevaar, als het noodig is — zorg alleen, dat ze hier vandaan komt. Er is een reden, waarom moeder en ik het wenschen.

— Ik begrijp je.

— Laat ons nu eens zien — Douglas opende zijn horloge. — Over een half uur is de familie in de stad. Wil je me het genoegen doen om één uur met ons te ontbijten?

— Ik zal gaarne de eer hebben.

Toen de stoomboot aanlegde stond Douglas als een onweerswolk aan de kade. Het achterdek was vol menschen en bij de loopplank ontdekte hij plotseling Ernst Noraeus. Het werd hem plotseling zwart voor de oogen, het zweet stond op zijn voorhoofd. De oude, nooit geheel slapende vijandschap ontwaakte met vernieuwde kracht, en hij keerde zich af, toen Noraeus voorbij ging. Dadelijk daarna zag hij Katie's gezicht — bleek,

met oogen, die schitterden van zwakte, glanzend van inwendige vreugde; ze glimlachte als iemand die in geestvervoering is.

De oude Mrs Kennan reed dadelijk naar haar eigen huis. De anderen, die 's middags verder zouden gaan naar Kennanhouse, gingen met Douglas mee.

Even voor drieën kwam Katie het huis uit hollen, riep een rijtuig aan, dat juist voorbijreed, zei een paar woorden tegen de koetsier en reed in vliegende vaart weg.

Haar wangen waren donkerrood, haar oogen gloeiden; haar heele wezen getuigde van een heftige opwinding. De behandeling, die men haar zooeven had doen ondergaan, had haar gekrenkt in haar menschelijke waardigheid, in haar vrijheid en in haar recht voor zichzelf te beslissen. Ze begreep er alles van. Douglas wilde haar wegzenden. Daartoe diende zijn valstrik, maar ze was geen pakje, dat zich zonder meer liet wegzenden waarheen anderen wilden, ze was een mensch met een eigen wil.

Ja, ze doorzag alles — al was het slim bedacht en goed ten uitvoer gebracht. Iedere vraag, die de dokter haar had gesteld, was een nieuwe maas

in het net, waarin men haar vangen wilde, totdat ze het onderzoek niet ontloopen kon, waarvan de uitslag vooruit beslist was.

Ze had nooit een zoo sterke tegenzin gevoeld, dan voor dokter Berndtson's heele persoonlijkheid, waartegen haar heele wezen in opstand kwam. Dat dit gedwongen onderzoek had kunnen plaats hebben, was ook een beleediging, een uiting van wantrouwen tegen de man, wiens schoenen de anderen nog niet waard waren los te maken.

Ze wilde met hèn niet solidair zijn, ze wilde zich niet buigen voor geweld. Ze had zelf plannen gemaakt en had het recht over haar eigen leven te beslissen. Ze wilde in Stockholm blijven en met Ebba Noraeus omgaan.

Hoe gelukkig, hoe rustig had ze zich in het huis van haar en haar broer gevoeld. En dat had zoo kunnen blijven, als Douglas niet met een ruwe hand in haar aangelegenheden had ingegrepen. Ze was niet van plan voor zijn tyrannie te buigen. Ze had geen vertrouwen in dokter Berndtson en wilde zijn voorschrift niet volgen, voordat zij zich eerst tot een hoogere autoriteit had gewend.

Het rijtuig hield in de Vasastraat op voor een groot huis met een plaat, waarop ze las: Doctor Ernst Noraeus. Het was alsof haar hart in haar borst fladderde, als een jonge vogel in een kooi, toen ze de stoep opging en in een groote wachtkamer kwam, waar tien zieke menschen langs de muur zaten en hun blikken op haar richtten.

Ze liet zich op een stoel naast de deur vallen. Een verpleegster stopte haar een nummer in de hand en ze bedankte, blij, dat ze iets had om haar oogen op te richten. Numero 64! Dat beteekende, dat hij iedere dag zooveel zieke menschen hielp. En dan kon Ebba nog zeggen, dat zijn barmhartigheid niets meer was, dan een soort welwillendheid voor het menschdom! Hij leefde immers slechts om goed te doen! Nu ze van aangezicht tot aangezicht stond met zijn levenstaak, voelde ze een overweldigende bewondering en benauwing: bewondering tegenover zijn grootheid, benauwing over haar kleinheid.

Wat een man was hij! Van het oogenblik af, dat ze in die kamer was gekomen, was het alsof ze in de kerk een psalm hoorde, de mooie regels, waarmee Goethe's Prometheus zich tot Zeus wendt:

Ich dich ehren? Wofür?
Hast du die Schmerzen gelindert
Je des Beladenen?
Hast du die Thränen gestillet
Je des Geängsteten?

En haar hart kon ja zeggen op al die vragen en het scheen haar, dat de lasterende woorden van de titan *hem* huldigden, die aan dat alles zijn leven wilde wijden. Ze herinnerde zich bijna met een soort verwondering, dat ze deze zomer vertrouwelijk met hem had omgegaan, dat ze de laatste tijd bijna dagelijks gast was geweest in zijn huis en dat hij toen haar gezelschap aangenaam scheen te vinden. Het kwam haar voor alsof dit alles al zoo lang geleden was.

— Hebt u erg veel pijn, juffrouw?

Ze keek op. Een meisje van haar eigen leeftijd boog zich naar haar toe, en keek haar met koortsig-warm medelijden aan.

— Nee — nee — zeker niet!

— Kom — en u hebt tranen in uw oogen? Neem mijn nummer! De volgende keer is het mijn beurt.

Haar stem was heesch en dun, haar gezicht

doorschijnend bleek en mager met twee roode vlekken onder haar ingevallen oogen. Een armeluiskind, in havelooze kleeren, opgegroeid in een steegje zonder zon — veroordeeld te sterven, zonder ooit geleefd te hebben.

— Neem mijn nummer! zei de heesche dunne stem, en een bevende, magere hand werd uitgestoken.

Katie kreeg tranen in de oogen; maar ze moest uitleggen, dat ze niet ziek was, en de dokter spreken moest, dat ze zelfs liefst tot het laatst wilde wachten. Het doodzieke meisje trok zich terug met haar versmade gave.

Voor haar zieke longen was misschien redding te vinden in een mildere en reinere lucht, maar zij moest hier blijven door geldgebrek. Arme, ongelukkige, goedhartige paria, die haar ellende een seconde lang vergat, in de hoop iemand gelukkig te maken. Wie geeft haar een kruimpje van zijn overvloed? Haar leven zou misschien gered zijn door een tiende deel van de som, die voor Katie's buitenlandsch verblijf zou noodig zijn.

De wachtkamer werd langzamerhand leeg; de

eene zieke na de andere kwam de deur van de dokter uit en verdween met een hoopvolle of diep droevige uitdrukking op 't gelaat. Nu sleepte zich de laatste naar binnen, een oude vrouw, gebroken van 't werken, en Katie bevond zich alleen met de verpleegster.

Het viel haar plotseling in, dat dit jonge meisje met haar mutsje en schoon wit boezelaar een heel benijdenswaardige bezigheid had, als verpleegster voor de deur van de dokter. Ze hielp hem zeker ook bij zijn werk, en werd soms misschien door een paar bemoedigende woorden beloond.

De afgetobde oude vrouw kwam met een stralend gezicht naar buiten en Katie stond op. De grond schommelde onder haar voeten, toen ze naar de geheimzinnige deur liep, en toen ze binnen was kon ze niet spreken. Hij stond met zijn linkerhand op zijn borst en keek op.

Ze herkende hem in 't begin nauwelijks. Hij had een heel ander gezicht dan de eerste keer, toen hij de ziekekamer was binnengekomen. Zijn trekken schenen ook scherper dan gewoonlijk, wat te wijten was aan een uitdrukking van zenuwachtige overspanning.

— Kijk eens aan! — zei hij, en stak haar zijn hand toe, terwijl zijn gezicht opklaarde. Maar toen keek hij haar plotseling onderzoekend aan, en vroeg haastig, bijna hard:

— Bent u ziek?

— Nee, — stamelde ze — het is niets — maar men wil me buitenslands sturen — —

En ze vertelde in schelle kleuren, — omdat ze zoo geërgerd was, — wat er gebeurd was, sinds ze op de boot afscheid van elkaar hadden genomen, wond zich hoe langer hoe meer op en verzekerde met schitterende oogen, dat ze geen vertrouwen stelde in dokter Berndtson.

— Daarom ben ik hier gekomen — eindigde ze. — Zeg u mij eens dokter — u geloof ik, en u zal ik gehoorzamen — is er 't minste gevaar bij, als ik deze winter thuis blijf?

Hij had oplettend geluisterd, een paar maal zijn hoofd geschud om haar overdrijving en glimlachte over haar vuur. Nu nam zijn gezicht een strengere uitdrukking aan, de spieren om zijn mond trokken zich samen tot een trek van onwrikbare wilskracht, die ze zoo goed kende.

— Het gevaar ligt in de mogelijkheid, dat

u kou vat, wat schadelijk zou zijn voor uw longen — zei hij.

— Maar men kan toch overal kou vatten?

— Zeker. Maar de kans dat te ontloopen, is in Italië grooter dan hier.

— Ik heb juist gehoord — zei ze terneergeslagen — dat de bewoners van het Noorden 's winters in Italië heel erg van de kou te lijden hebben.

— Ja, koud hebben kan men het overal. Maar de lucht is er zachter.

— Is het dus ook uw meening, dat — dat ik — het land uit moet?

Ze stond met gevouwen handen en gebogen hoofd. Haar tengere borst zette uit onder haar diepe ademhaling. Daar hij niet dadelijk antwoordde, sprak ze door:

— Een maand geleden, zou ik het een genot hebben gevonden op reis te gaan — maar nu — — Ik heb me zoo vreeselijk op deze winter verheugd — om samen te zijn met Ebba.

Nu begreep hij het. Er ging een warme trilling door zijn bloed, zijn heele lichaam beefde.

— Dokter, denkt u — hij keek haar plotseling

aan, en het was, alsof er uit haar oogen een vonk in de zijnen vloog — denkt u ook, dat ik moet worden weggejaagd — om daar buiten van verlangen te sterven?

— Ik geloof, dat het in alle opzichten beter is, dat u op reis gaat — zei hij.

Toen werden haar oogen dof, haar oogleden vielen dicht, en de zoo lang onderdrukte tranen kwamen te voorschijn.

— Ik zal gehoorzaam zijn — zei ze zachtjes. — Ik zal gehoorzaam zijn — — U bent zoo goed, dokter — maar nu hebt u me veel verdriet gedaan.

Ze drukte haar linkerhand tegen haar hart en wankelde, alsof ze op het punt stond te vallen. En toen hij zijn arm uitstrekte — zonder haar aan te raken, maar als een beschermende leuning in de lucht om haar heen — wierp ze zich luid snikkend aan zijn borst.

Hij wilde haar tot bedaren brengen. Hij streek met zijn hand over haar schouder.

— Kindje! zei hij.

Hij wilde haar alleen maar tot bedaren brengen. Niets zou instaat zijn hem iets anders af te persen, dan een uiting van vaderlijke teederheid

en medelijden. Hij streek alleen maar met zijn hand over haar schouder. Maar de hand moest meer gezegd hebben, dan ze wist en wilde, want plotseling keek Katie op, er kwam gloed in haar blik, en zijn oogen moeten toen ook wel iets anders geantwoord hebben, dan ze moesten en wilden, want het jonge lichaam, dat nog een oogenblik te voren zwaar en levenloos tegen zijn borst had gerust, werd plotseling warm zacht en levend in zijn armen, ze strekte zich uit, haar heele lichaam straalde verlangen uit — en Ernst Noraeus vergat zijn witte haren, sloeg zijn armen hartstochtelijk om haar tengere gestalte heen, en kuste haar levensblijde mond.

XII.

Lieve kleine Katie,

Als je dit leest, vergeef me dan terwille van mijn groot verdriet, en geloof, dat ik je geluk wil al doe ik je nu pijn, en al neem ik een mes ter hand om je leven te redden.

Ik weet mijn schuld. Ik heb je kwaad gedaan, maar ik zal het goed maken, wàt het me kosten mag. Ik ben een man, die al oud begint te worden, jij bent een kind. Het zou tegen de wetten der natuur zijn, als ik je jeugd aannam en je mijn onvruchtbare jaren gaf.

Het valt me moeilijk dit te denken, 't valt me zwaar het neer te schijven. Ik ben niet zóo oud, dat het verlangen uit mijn jeugd is gebluscht. Het brandt in mijn bloed als vuur in de nacht, en ik wenschte nooit geboren te zijn.

Ik weet, wat je zeggen wilt, het zingt en brandt

in mijn hoofd — ik weet het, kind, dat je van mij bent gaan houden, maar op ijle lucht mag je je toekomst niet bouwen en je gevoel voor mij is een Fata Morgana, een bedriegelijke luchtspiegeling van een werkelijkheid, die verre is. Of in het gunstigste geval een zaadje, waaruit in tien jaar een bloeiende boom kan groeien; want alles wat bestaat, gehoorzaamt aan de wet der ontwikkeling, en tien jaar lang moeten een man en een vrouw zich samen ontwikkelen, zich vormen naar elkaar, samenvloeien, om het hoogste geluk te bereiken, dat zulk een liefde menschen soms geven kan. Maar over tien jaar ben ik een oude man met koud bloed, jij een jonge vrouw in 't warmst van je zomertijd en geen gevoel van achting of vriendschap, dweperij of aanhankelijkheid zal ons over die kloof tusschen onze zinnen kunnen heenhelpen.

Ik weet, dat dit kras en over-wijs klinkt. Ik schrijf het neer met een gevoel, alsof ik mezelf tot eeuwige dorst veroordeelde. Mijn hart, dat zeventien jaar lang bevroren is geweest en nu plotseling verwarmd wordt, heeft koorts en werkt, alsof het barsten gaat.

Ik tracht mezelf te overtuigen verstandig te zijn. Ik zeg: wat zou het, of een microbe verspeelt, wat ze haar geluk noemt. In de oneindige ruimte is onze aarde een door de zon beschenen stofje, bewoond door bacteriën, die van hun standpuntje denken, dat de zon om hun stofje draait. O, die illusies van onze zintuigen! Dichters hebben ze bezongen, denkers hebben er systemen van gemaakt, duizende jaren zijn ze vaste factoren geweest in de ontwikkeling der menschheid, ze zijn vergroeid met onze civilisatie. Daar is bijvoorbeeld de onsterfelijkheidsillusie, het weigeren van het aardwormpje zijn vergankelijkheid te erkennen, daar is de liefdes-illusie — —

Ik dwing mezelf de waarheid in de oogen te zien. Wat beteekent het, of ik leef of sterf, of geluk of leed mijn lot is? Niet meer, dan dat een grasssprietje sterft. De natuur ziet alles in het groot, we moeten ons aan hare wetten onderwerpen; deze beslissen over ons lot.

Ik ben geen vijand van de liefde, ik heb haar lief en vereer haar, als de heerlijkste gave der natuur, prachtig in al haar uitingen, in het sterrengeglans der glimwormpjes in de zomernacht —

een grauw wormpje, dat slechts schittert door de intensiteit van zijn gevoel — in de lokkende tonen van de nachtegaal — de gevleugelde dichter van de zomernacht, die zwijgt, als zijn verlangen bevredigd is. — Ik verloochen mijn jeugd niet, maar ik ontken dat ik nu nog jong ben. Ik ben een glimwormpje en een nachtegaal *geweest*. Dat was, toen ik de grootste daad van mijn leven deed. Dat was ook, toen ik over „het recht van het gevoel" schreef. De lust om tegen de vooroordeelen van anderen te strijden, het streven naar vrijheid, de begeerte de oude droom over het geluk te verwezenlijken, trilden toen in mijn woorden. Ik verloochen ze niet. Maar het leven heeft me mijn illusies ontnomen. Ik heb de sneeuwgrens overschreden, waarbuiten niets meer groeien kan. Ik kan nog met sympathie de bruisende liefdedroomen der jeugd beschouwen, ik kan ze ook begrijpen, ik kan naar het verloren paradijs verlangen, als een ter dood veroordeelde in de winterkou naar de lente verlangt, die hij nooit meer beleven zal. Voor mij komt de lente nooit terug en het paradijs heb ik voor eeuwig verloren.

Denk niet, dat ik overdrijf om je af te schrik-

ken. Ik heb mezelf onderzocht. Ik heb niets gevonden, wat het bezit waard was. Een lichaam en een ziel, die beiden begonnen oud te worden, dat was alles. En in ruil daarvoor zou ik me je jeugd met lichaam en ziel moeten toeëigenen, je je toekomst ontfutselen met al haar mogelijkheden. Neen. Ik ben de man niet, die beantwoorden kan aan de morgendroom van je jeugdige liefde. Zooals ik nu ben, met de ondervinding en de levenswijsheid van mijn jaren, zou ik alle zonneschijn om je heen verduisteren. Een zeventienjarig kind en een bijna oude man kunnen de wereld niet in hetzelfde licht zien. Tusschen hen heeft de natuur een onoverkomelijke kloof gemaakt.

Ik hoop, dat je me zult begrijpen, kind. In mijn oogen is de liefde nog altijd het grootste levensgeluk, maar ik heb de rechte tijd laten voorbijgaan. De jeugd is mij heilig, want ze is een brug naar de eeuwigheid. Ik heb lief met hetzelfde religieuze gevoel, waarmee ik alle uitingen van het zich altijd vernieuwende leven beschouw. Ik twijfel niet aan je gevoel, maar ik wil me niet aan je jeugd vergrijpen.

Mannen, die beginnen oud te worden, voelen

zich dikwijls ontzettend sterk aangetrokken tot alles, wat jong is. Ik ken dat verlangen de kelk des levens uit te drinken, en mijn brandende dorst te lesschen ten koste van jouw geluk. Maar er is nog altijd zooveel idealisme in me over, dat ik tot mezelf zeg: dat zal niet gebeuren. Ik heb mijn verstand te hulp geroepen. Ik heb de keuze in mijn hand gehad en ik heb gekozen. Vergeef me, dat ik een oogenblik geluisterd heb naar het nachtegaalsgezang in mijn borst. Zelfs toen ik jong was, klonk het niet mooier. O, als ik alles had mogen vergeten, en mij aan de droomen der eeuwigheid had mogen overgeven. Maar nu te luisteren, zou gelijk staan met de idealen mijner jeugd te verloochenen.

Daarom ga ik heen. En eens zal de dag aanbreken, dat je me in je hart dankt voor de slag, die je nu hard toeschijnt. Want zoo zeker als vuur, dat niet gevoed wordt uitdooft, even zeker zal je gevoel voor mij uitdooven, om na verloop van eenige tijd weer op te vlammen en helderder te branden dan nu. Je zult dan het geluk terug vinden in de armen van iemand, die meer van jouw jaren is en jouw jeugd meer waard.

Voor mij zal vergeten moeilijker zijn. Bij oude heeren worden alle ziekten zoo licht chronisch. Maar als mijn hart krimpt van pijn, zal ik bedenken, dat ik met mijn lijden jouw geluk betaal.

Je gelooft me toch, kind, je gelooft toch, dat het om jouw bestwil is? Volg mijn raad dan en vertrek. Heb dank en weet, dat met jou de laatste zonnestraal van mijn pad verdwijnt.

Het is nu morgen, en denken kan ik niet meer, maar mijn wil is nog sterk genoeg de laatste steen te wentelen op het graf, waar ik vannacht mijn droom begraven heb. Tracht de steen niet te bewegen, kind. Het zou je niet lukken, en later zou je er door lijden. Vaarwel. En vergeef me, dat ik je leven red.

Ernst Noraeus.

XIII.

Rome was de naam van een groote steen, in het park van Kennanhouse, juist op de grens van het groote bosch. Die naam was de uitvinding van Åke, die daardoor de onzin had willen brandmerken, dat alle wegen er heen voerden, daar deze steen het eeuwige doel was geworden van al de wandelingen der jongelui, alleen, omdat ze te lui waren ergens anders heen te gaan. Uit oude gewoonte richtte Kurt er ook nu zijn schreden heen.

Hij was deze herfst altijd op de been, en had nooit rust in huis. De lucht drukte hem. Een week geleden had Åke het stof van zijn schoenen geklopt. Zelf bleef hij alleen uit lusteloosheid en uit gebrek aan ondernemingskracht. Hij voelde zich eenzaam en vond het heele leven slecht. Waartoe diende het eigenlijk te werken? Alles was toch nutteloos.

Vele malen per dag ging hij naar Rome. Het scheen hem toe, alsof die eenzame, vuile steen een gezicht had, met een zuiver persoonlijke uitdrukking van bittere welwillendheid, die goed bij zijn eigen stemming paste. Hij was als een oude vriend, met wie men zooveel herinneringen gemeen heeft, dat in zijn nabijheid de eenzaamheid minder drukkend wordt.

Daar zat hij te luisteren naar de droevige herfsttonen, die de zware gang van zijn eigen gedachten volgden.

Uit het bosch klonk als gedempte orgeltonen de treurpsalm bij 't begraven van de zomer.

De toppen der olmen waren als verroest, de bladeren der espen vielen neer als vogeltjes, die door de kou bevangen zijn en tuimelden rochelend in doodsstrijd naar beneden, totdat ze ophielden te ademen en de zwarte aarde met hun rood en geel kleed bedekten.

Aan de hemel joegen de wolken elkaar na. Zelfs de zon gaf geen warmte. Soms gleed er een smartelijk lachje over het verweerde gezicht der natuur, die tot het laatst toe nog weemoedig mooi was, maar de verwoesting viel nu sterker in 't oog,

nu de herfstzon er haar koel klaar licht op schijnen liet.

De dagen kwamen en gingen. Al wat mooi was verwelkte. Iedere nacht vroren duizende bloemen dood, en elke dag viel Katie af, alsof de vorst ook hàar levenskracht brak.

En toch was ze stralend gelukkig uit de stad gekomen, en had in het park rondgesprongen, ze omarmde de boomen, kuste de rozen, zong tot laat in de nacht, en wilde niet gaan slapen. Op reis? Nee! nee! Ze had zich nooit in haar leven zoo gezond gevoeld!

Stil-blij kwam ze 's morgens beneden, droomend, met lichtende oogen en een gezicht, alsof ze zeggen wilde: ik zal jullie binnenkort vertellen, waarom ik zoo gelukkig ben, maar ik bewaar mijn geheim nu nog wat!

Met een waardigheid in haar manieren, alsof ze minstens veertig jaar oud was, ging ze naar de boot de post aannemen; toen verdween ze, ging naar bed met de luiken dicht om de kamer donker te maken en liet haar moeder te vergeefs op de deur kloppen. En toen ze zich weer vertoonde, was ze veranderd; doodsbleek met doffe

oogen liep ze rond alsof ze hoorde noch zag.

Het was onmogelijk een woord uit haar te krijgen, onmogelijk haar te doen eten, onmogelijk een lachje op haar lippen te krijgen, ofschoon Ake zijn best deed, zoolang hij er nog was. Ze vermagerde, treurde en zweeg. Het werd koud, ze rilde in haar dunne zomerkleeren, begon te hoesten, verwaarloosde zich geheel, totdat haar moeder haar dwong warmere kleeren aan te trekken. Maar naar het Zuiden trekken? Ze schudde haar hoofd, en verder was er niets met haar uit te richten.

Kurt's bruine hondeoogen hadden een uitgehongerde blik gekregen. De koorts had zoolang in zijn bloed gebrand, dat er bijna geen kracht meer in hem over was. Zijn hartstochtelijk verlangen was diepe bezorgdheid geworden, en hij werd nu nog slechts gekweld door een weemoedige begeerte, kleine Katie vroolijk en gelukkig te zien — haar te zien wegkwijnen was meer dan hij verdragen kon.

Hij was van zijn vroegste jeugd af haar slaaf geweest, en zou al meer dan tevreden zijn geweest, als hij haar zijn leven lang had mogen dienen, maar dat kon niet, daar was niets aan te doen.

Hij stond op, tastte met de hand onder zijn jas. haalde een brief te voorschijn die hij die dag juist van Åke gekregen had, en las hem zeker wel voor de tiende keer. Hij was geschreven in het vroolijke, lichtzinnige Parijs.

„ — — — Werp je in het leven. Drink je dronken aan de wijn, die je geboden wordt. Volg mijn raad, beste broer. Jou kan het misschien helpen. Ik heb het geprobeerd. Mij hielp het niet.

Verdriet is zoo iets vreemds; een ziekte als alle anderen — heb ik dat niet al eens gezegd? — geestelijke migraine, roodvonk van het hart, nu, zoek er dan genezing voor! Zoek afleiding — niets is sterker dan 't verdriet. Vroolijkheid? De zon is zwart en verkleumt inplaats van te verwarmen, maar we houden van haar donkere koude en hebben een gevoel, alsof we er niet zonder zouden kunnen leven.

Er kwam eens een vrouw bij een man, die treurde. Ze was jong, en mooier dan al wat hij ooit gedroomd had, ze hield het grootste levensgeluk in hare hand, en bood het hem aan. Hij lichtte zijn zware, brandend roode oogleden op,

keek haar met een wezenlooze blik aan en zei: „Breng je geluk naar de hemel, laat mij met rust, laat mij mijn hel.”

Zie, hij dacht aan een andere, die minder jong en minder mooi was en geen geluk in hare hand droeg. — —

Heer Zorg, de koning der Vandalen, had een jonge dochter, die wegkwijnde van liefde voor een halfoude monnik met een verstijfd hart. Want zie, ze had hem eens, toen ze nog een kind was, een herdersliedje hooren fluiten op een tooverfluit, en sinds die tijd kon ze hem niet vergeten. Tien jonge ridders van de Toekomst in glanzende zijde en met blinkende zwaarden stonden voor haar en dongen naar hare hand, maar zij keek slechts met schitterende oogen naar de monnik met het verstijfde hart.

— Doe een keus! zei de strenge Heer Zorg.

En ze liep op de oude monnik toe, boog haar knie voor hem, en smeekte hem barmhartig te zijn en haar jeugd en hare schoonheid te nemen; maar hij schudde zijn hoofd. Toen stond ze op, haar wangen waren bleek. Ze wankelde langs de de tien jonge ridders met hun blinkende zwaarden,

naar een aschgrauwe schaduw achter in de zaal. Niemand was zoo oud en leelijk als hij. Hij had een grijze mantel om en droeg een zeis. Hem reikte ze hare hand, terwijl haar tranen vloeiden — — Draag je leed, ridder der Toekomst. Begraaf je in je werk. Dat doe ik ook."

Kurt knikte; ja, ja, misschien zou werken helpen. Hij wenschte het uit al zijn macht; hij kon alleen maar geen besluit nemen. —

De golven van het Mälar meer zuchtten over het strand. De populier voor Katie's venster wrong zich in de storm als een wanhopige vrouw, en tikte nu en dan met ontbladerde vingers tegen de ruit.

Daar binnen zat de hopeloosheid in persoon in elkaar gedoken, met wijd-open oogen, ze luisterde, alsof ze niets hoorde, peinsde, alsof ze niets begreep. Duizende keeren had ze ieder woord in zijn brief in haar hoofd gedraaid en gekeerd, om er de diepste beteekenis van te begrijpen maar nu had ze het opgegeven. Nooit in de eeuwigheid zou ze zijn verstandige gevoelsphilosophie kunnen begrijpen, hoè goed hij 't ook verklaarde. Ze voelde zich vernederd, versmaad door de man, aan wie zij

zich had willen geven. — — — Telkens, als ze hieraan dacht, werd het haar zwart voor de oogen, en duizend waanzinnige invallen doorkruisten haar hoofd als bliksemstralen. Ze dacht, dat ze deze smaad moest afwasschen, al zou ze er ook van sterven. Zich met Kurt verloven? Wegloopen? Naar Parijs gaan met Åke? Alles leek haar even onmogelijk, zoodra ze er zich in ernst in begon te verdiepen.

Naar de dokter gaan? Trachten hem van idee te doen veranderen? Neen, neen! Nooit zou ze hem meer onder de oogen durven komen, ze durfde niet eens naar de stad gaan, uit angst hem bij toeval tegen te komen, ze had een gevoel, alsof ze dan door de grond zou zinken van schaamte. Om diezelfde reden kon ze ook Ebba Noraeus niet opzoeken, haar vriendschap voor zijn zuster was bovendien verdwenen.

De dagen verliepen, haar krachten verminderden en ze was nieuwsgierig, hoe het zou afloopen. Het hoesten was onaangenaam, maar overigens was alles haar onverschillig.

Ze had getracht zich weer voor haar studies te interesseeren, voor haar verhandeling: „Over het

nieuwe ethische ideaal der vrouw," voor alles, waarin ze nog kort geleden belang had gesteld, maar studeeren was haar evenzeer onmogelijk geworden, als spelen. In de rommelkamer stond de poppenkamer, die eenige jaren geleden tot haar liefste speelgoed had behoord, en in een rommelhoekje lag ook het laatste stukje speelgoed harer gedachten. Ze had niets om zich mee bezig te houden, want tot het vroegere kon ze niet terugkeeren, maar in haar diepe droefheid voelde ze een brandende behoefte aan iets of iemand, waarin ze gelooven kon, een band tusschen haar en het leven of de eeuwigheid. Het was moeielijk alles op haar eigen schouders te dragen, het viel hard van niemand anders medelijden te ondervinden dan van zichzelf.

Ze streek met haar linker hand over haar hart. Het was, alsof er geen plaats genoeg was in haar borst, ze haalde moeilijk adem. Het leven was hard en onmeedoogend. Het hielp niet, of men het met frissche moed en een blijde vertrouwende lach te gemoet ging.

Arm kind! dacht ze en barstte in schreien uit, want ze hoorde de woorden met zijn stem en

uitspraak. Hare gedachten gingen altijd naar hèm toe, als een nachtvlinder naar de vuurtoren, die hij over 't water ziet schijnen. Iedere zomermorgen als Pharus uitdooft, is hij zelf en de grond om hem heen, als besneeuwd met duizende gebroken vleugels.

Arm kind! — dacht ze nog eens, met zijn stem en uitdrukking. Laat me je gloeiende slapen streelen. Mijn handen zijn koel van ouderdom. Ik heb je jeugd lief, maar ik wil er me niet aan vergrijpen, want ik heb maar tien jaar te geven — —

— O, Pharus, edele rekenmeester, tien jaar! Mijn hart duizelt, als ik aan al het geluk denk, dat die eeuwigheid bevatten kan. Voor het tiende deel van die tijd zou ik met liefde mijn lichaam en mijn ziel, mijn eer en mijn gezondheid, alles wat me lief is, verkocht hebben. Eén jaar, een heél jaar vol geluk, 365 dagen en even veel nachten — voor die prijs zou ik zonder een oogenblik twijfelen de heele rest van mijn leven aan de eeuwige duisternis gegeven hebben.

Maar hij bewees haar met warme en wijze woorden, dat hij te oud was en zij te jong, dat hij met mannenmoed weerstand had geboden aan

het sirenengezang zijner zinnen, en besloten had haar met geweld te redden — van wat voor haar de hoogst denkbare zaligheid zou zijn geweest. Groot in zijn wilskracht, streng voor zichzelf, wreed voor haar, in naam van de rechtvaardigheid der natuur, gebood hij haar te vertrekken, riep hij haar een laatst vaarwel toe — —

— Ik zal je gehoorzamen, strenge heer. Ik zal je uit de weg gaan en je nooit meer lastig vallen met een gevoel, dat niet bij je jaren past, maar laat genadig toe, dat ik ondanks alles van je blijf houden. Ik ben maar een onbeduidend vrouwtje, dat je lief heeft gekregen, en nu ik niets van je verlang, hindert het je ook niets, dat ik je liefheb. Je vergeten kan ik niet, ik heb het geprobeerd, maar ik durf niet sterven, ik kan niet een wereld verlaten waar jij nog leeft, ik kan me niet in de armen werpen van een jongere man, die mijn leeftijd meer waard is, ze worden allen zoo klein, vergeleken bij jou.

Ik ben maar een arm verwend kindje, aan wie het leven alles gaf, waarnaar het haar hand maar uitstrekte, maar het eenig noodige weigerde.

Slaap, slaap mijn hart; sterf, mijn verlangen.

Ik ben maar een hondje, dat droomde altijd aan de voeten van zijn baas te mogen liggen. Ik ben maar een jonge slavin, die haar meester boven alles vreesde en liefhad, en droomde hem een leven te mogen schenken, dat voor haar geen waarde had, zoolang ze 't niet in zijn hand gegeven had. Ik zou een week kunnen leven van een enkel vriendelijk woord, een maand van een glimlach, een jaar van een streeling van je hand. Ik was gewend, dat allen voor mij bogen, daarom boog ik zoo deemoedig voor jou. Ik was gewend, altijd iemands armen voor me open te vinden, zoodra ik verlangde te schreien, daarom wierp ik me ook aan jouw borst — vergeef me! — Ik begeerde slechts een weinig menschelijk medelijden — en je gaf me zoo oneindig veel meer. Ik vroeg er je niet om. Maar nadat je het gegeven had, had je het niet terug moeten nemen — —

Buiten zuchtte het water, kreunde de heele natuur als in zielesmart, en de populier wrong zich nog in de storm als een wanhopige vrouw, die langzamerhand in 't donker achterbleef.

De moeders ontmoetten elkaar in de schemering voor het vuur in de woonkamer.

— Waar ben je zoo lang geweest, Elisa? — vroeg Anna Kennan.

— Ik heb voor Kurt gepakt, zei Elisa Schaefer.

— Heeft hij besloten nu op reis te gaan?

— Ik heb besloten, dat hij op reis gaat.

— Denk je, dat hij het ook doet?

— Zeker. Zwakke menschen buigen altijd, als ze voor een feit staan. Het pakken is nu het feit. In zijn hart is hij dankbaar, dat hij nu geen besluit behoeft te nemen.

— Als ik maar wist, wat ik doen moest! — zuchtte Anna Kennan.

— Pak in, zuster! Sluit je huis, ga hier vandaan en neem biljetten naar Sicilië. Katie zal ook voor 't feit buigen en je in haar hart dankbaar zijn, dat ze zelf geen besluit behoeft te nemen!

— Zou ik dat durven, zuster?

— Ja, zie je dan niet, dat ze op is. Er is geen wil meer over. Je kunt met haar doen, wat je wilt, als je maar oppast, haar niet te vragen, wat ze wil. Haar iets vragen, beteekent hetzelfde, als haar besluiteloosheid vermeerderen.

's Middags zei Kurt:

— Ik zie, dat u hebt ingepakt, moeder.

— Ja.

— Dat is goed. Dan vertrek ik morgen vroeg naar Upsala.

De beide zusters keken elkaar aan.

— Ja, we breken allen op — zei Anna Kennan, — ik sluit mijn huis deze winter. We gaan naar Sicilië.

Katie keek alleen een beetje verrast op, maar zei er niets tegen.

XIV.

Douglas Kennan liep in zijn pels gehuld door de Drottningstraat. Een snijdende wind woei uit het Noorden, er vielen enkele sneeuwvlokken. Achtereenvolgens werden de lantaarns aangestoken, die zich dan als een perspectief van sterren voordeden en zich op de Kungsbacken tegen de donkere sterrenlooze hemel afteekenden.

Het was de donkerste dag van het jaar, en hij had een slapelooze nacht achter zich. Hij verlangde naar een witte winter inplaats van die drukkende duisternis. Met zware schreden liepen de menschen hem voorbij, ze zagen er zoo koud en donker uit, alsof ze uit Nifelheim kwamen. Met zware schreden liep hijzelf in het vooruitzicht van het onderhoud, dat hem te wachten stond.

Hij sloeg de Vasastraat in, liep een tijdlang voor het huis heen en weer, waar Ernst Noraeus

woonde, trachtte zijn zenuwachtige overspanning te onderdrukken en zijn gedachten te regelen, gaf dit ten laatste op, ging toen vastbesloten naar boven en belde.

De verpleegster deed open.

— Is de dokter thuis? vroeg hij op ijskoude toon.

— Nee.

— Wees u zoo goed en vraagt u, of de dokter voor mijnheer Kennan te spreken is.

Ze verdween, maar kwam dadelijk terug met het verzoek, of hij binnen wilde komen. Daar binnen stond Noraeus van zijn schrijftafel op. Oud en moe zag hij er uit, zooals hij daar stond en zijn hand uitstak, die weer neerviel zonder te zijn aangenomen. Toen bleef ook hij in afwachtende ijskoude houding staan.

— Ik heb een dubbele opdracht — begon Douglas Kennan.

Ernst Noraeus schoof een stoel bij, zijn gast deed alsof hij 't niet merkte. Hij bleef staan, en voelde met zijn hand in zijn borstzak.

— Ten eerste heb ik deze brief te overhandigen — zei hij, en stak een geel geworden

enveloppe uit met zwart zegel — Hij is van Magda.

— Van Magda? — herhaalde Ernst Noraeus en pakte de leuning van de versmade stoel zoo hard beet, dat de knokkels van zijn hand wit werden.

— Ja.

— Hij is lang genoeg onderweg geweest.

— Het kon nog langer geduurd hebben. Ik heb beloofd hem zelf te overhandigen zoodra ik het kon, zonder dat mijn hand beefde.

— En heb je daarvoor zestien jaar noodig gehad?

— Ja. En 't is nog te vroeg, zooals je ziet! zei Douglas Kennan, terwijl hij den brief overgaf, want zijn hand beefde.

— Maar ik heb nog een andere boodschap aan je — vervolgde hij — Dit is een laatste groet van mijn zuster Katie. Ze stierf Vrijdag in een hotel te Mentone.

Het kleine pakje viel Ernst Noraeus uit de hand. Hij boog zich om 't op te rapen als een man, die een slag heeft gekregen en moeite heeft op te staan.

— Het kwam gisteren — zei Douglas Kennan — Dit is niet lang onderweg geweest.

— Dat kon langer geduurd hebben.

— Ze zond mij ook deze brief, die je haar verleden zomer hebt geschreven. Hij is gescheurd en gevlekt, maar je kunt hem terugkrijgen, als je wilt. Ik heb hem gelezen. En ik heb begrepen —

— Dat ik het ben, die haar vermoord heb?

— Ja! Volgens plicht en geweten! Met jouw hooghartigheid! En zij was je tweede offer!

— Dat zeg *jij?* En jíj meent het recht te hebben bitter te zijn?

— Dat zeg ik, of ik er het recht toe heb of niet. Laten we menschen zijn, handelen als menschen, zondigen als menschen — halfgoden kunnen we nooit worden! Dat is maar hoogmoed!

— Je zou me zeker dankbaar zijn geweest, als ik anders gehandeld had?

— Ik zou je misschien vermoord hebben, maar ik zou gevoeld hebben, dat je een mensch was. Ik bevries in al te hooge lucht. Vaarwel! Mogen onze wegen elkaar nooit meer kruisen.

De vroegere vrienden scheidden, ieder met zijn eigen verdriet. Ernst Noraeus ging aan zijn schrijftafel zitten en opende de twee pakjes.

Dat van Katie bevatte slechts een mooi gebon-

den boekje, waarin ze op elke bladzij gedurende de herfst citaten had verzameld van Engelsche en Fransche dichters, meestal hartverscheurende uitbarstingen van zwaarmoedigheid, overspannen verlangen, brandende levensdorst; gloeiende, krachtige en holle woorden, die hem nu bereikten met de klank van haar eigen stem, en hare hartstocht overbrachten van de andere zijde van 't graf.

De uren vlogen voorbij, maar voor hem stond de tijd stil, de eeuwigheid naderde, een wondere aandoening maakte zich van hem meester. Terwijl hij zat en naar haar stem luisterde, werd hare herinnering al sterker in zijn verbeelding, sloop binnen met schitterende oogen en warm bloed, glimlachend als 't geluk, streelend als de aanhankelijkheid, vol verwachting als de liefde zelf in de droomen zijner jeugd.

Hij stond op, en liep heen en weer, en heen en weer in zijn kamer. De avond werd tot nacht, de wind was sterker geworden, de storm zong tegen de ruiten:

De liefde der menschen is een te vreezen natuurmacht! Dwaas, die dacht, hare wegen te kunnen bepalen, haar grenzen te kunnen afbakenen, wetten

te kunnen voorschrijven aan hare begeerte. Beveel rozen niet te geuren, roep de sterren toe niet te schitteren, verbied alle vogels te zingen in het rijk der natuur. Zeg de lente, dat ze niet komen mag, of beveel haar te gaan, als ze gekomen is, verzoek haar een andere weg te nemen, niet voorbij je hut, niet voorbij het slot in 't bosch, waar de prinses slaapt.

Hij ging weer zitten en hijgde naar lucht, hij voelde, dat hij haar, die nu dood was, had liefgehad, met al het verlangen zijner jeugd naar lichaam en ziel. Hij had slechts haar toekomst willen redden met zijn koude wijsheid. Dwaas! dwaas! Wat bekommert het leven zich om jouw wil? Je doodde haar vertrouwen, je wijdde haar aan 't verdriet, je gaf haar de dood met je rechtschapen, harde handen.

Hij trachtte zijn verstand bijeen te roepen, om te strijden tegen de aanklacht, hij dwong zichzelf te bedenken, hoe alles *kon* zijn gegaan, er schemerde iets voor zijn verbeelding als 't slot op de oude geschiedenis van de man, die met opoffering van een uur geluk, de toekomst redde van de jonge vrouw, die hij liefhad — —

— — Waanzin! Waanzin! huilde de storm voor de ruiten. — Wie kan een seconde uit de toekomst van iemand anders of van zichzelf redden? En wat is 't geluk anders dan de vervulling van de gloeiende begeerte van 't oogenblik?

Hij trachtte de mooie geschiedenis ten einde te denken:

Tien jaar later zat hij als een lieve oude oom in 't huis zijner geliefde, vertroeteld door haar en haar man — — — en door de zeven stoeiende panden van hun geluk — lachte de storm hoonend — Oude dwaas! oude dwaas! Kijk eens naar haar! Is ze nog een schaduw van haar vroeger ik? Wij menschen krijgen niets van het leven ten geschenke. Zelfs het geluk moeten we met ons hartebloed betalen. Oude dwaas! Er stond een bloem, die voor jou geurde, en je plukte haar niet!

Ernst Noraeus begon weer op en neer te wandelen. Zijn aderen klopten tegen zijn slapen, zijn bloed brandde, de nachtelijke uren vlogen als sneeuwvlokken in de huilende storm, hij liep zonder ophouden heen en weer, totdat hij zich niet langer staande kon houden. Toen viel hij weer op

zijn stoel en zag de geel geworden brief liggen, die hij geopend, maar nog niet gelezen had. Nu vouwde hij hem open en las:

Mijn vriend, geliefde mijner jeugd.

Ik schrijf je dit om je mijn dank en tevens een eeuwig vaarwel toe te roepen. Ik kan niets verklaren en het zal je ook wel onverschillig zijn, hoe hij, die mijn echtgenoot werd, mijn leven binnengleed, ik weet alleen, dat ik van hem houd, zooals ik van jou gehouden heb, met alle kracht en innigheid, die mijn natuur in staat is te geven — en ik geloof, dat ik het vermogen bezit sterker en inniger te voelen, dan het meerendeel van de menschen, die ik ontmoet heb. En toch denk je misschien, dat ik je liefde met ondank beloond heb? Maar geloof me, het onrecht, dat ik jou gedaan heb, is klein, vergeleken bij dat, wat ik hem heb gedaan van wie ik houd, maar wie ik niets meer te geven had — niets dan de overblijfselen van alles wat eens van jou was.

Daarom zeg ik je in het aangezicht van de dood, dat het gelukkiger voor ons allen zou zijn geweest, als je je recht gehandhaafd had. Ik zeg

dit omdat ik diep wanhopig ben, dat ik juist hem, die ik liefheb, zoo ontzettend ongelukkig heb gemaakt. O God, ik heb het verleden nooit kunnen vergeten. Jij hebt het beste gekregen van mijn hart en mijn ziel en ik sterf door de onmogelijkheid, om wat is, in harmonie te brengen met wat was.

Douglas heeft me vandaag aangeboden je te halen. Ik weet welke zelfoverwinning hem dat gekost heeft, en ik heb het geweigerd. Hij kan niets meer redden, de dood is het eenige, wat mij nog overblijft. Ik hoop, dat het een slaap zonder droomen is. Ik hoop, dat allen, die door mij geleden hebben, me vergeven zullen. In de eerste plaats hij, die ik door mijn liefde nooit gelukkig heb kunnen maken, in de tweede plaats jij, die ook wel hebt geleden, ofschoon je me met een enkel woord had kunnen terughouden. Ik bewonder je zielskracht, de grootheid van je gedachten, de reinheid van je streven, maar ach! het gevoel laat zich niet dwingen en het hoogste recht wordt vaak het grootste onrecht. — Vaarwel, geliefde mijner jeugd, voor eeuwig vaarwel. In een wereld waar illusies ons nooit verkeerd leiden, moet

het oneindig makkelijker zijn te leven dan hier.

MAGDA.

De lamp was aan het uitgaan, de vlam flikkerde als een blauwe vonk in de grauwe schemering van de wintermorgen.

Ernst Noraeus zat nog altijd aan zijn schrijftafel. Zijn armen waren neergegleden onder de zwaarte van zijn hoofd, de slaap had hem overmand. Hij werd rillend wakker, met een gevoel, alsof hij zoo pas geknield had gelegen voor een sfinx met een bleek gelaat, van bovenmenschelijke strengheid en met raadselachtige blik.

— Gij hard, onverbiddelijk, wreed leven, dat wij menschen nu eens vervloeken en dan weer zegenen, gij, die ons leidt met een wil, die we niet bespeuren, die onze slechte daden ten goede keert, maar ook onze goede ten kwade, in het donker van deze vreeselijke nacht heb ik het gevoel, alsof alle streven naar waarheid, alle inspanning van onze wil om het goede te doen te vergeefs was. Hoe moeten wij toch handelen, waarnaar moeten wij ons richten, als alle lichten der aarde zijn uitgedoofd en geen enkele ster aan de hemel ons de weg wijst?

Zoo had hij gesproken; en toen had de sfinx geantwoord:

— Ieder draagt een ster in zichzelf, waarnaar hij zich richten moet, en zich moet blijven richten, wat de gevolgen ook zijn. Want hoe weet je, wat goed en wat slecht is? Je blik gaat niet verder, dan je horizon, en alles wat daarbuiten ligt, is donker voor je. Buiten op zee varen vele visschers, en menigeen heeft, zooals jij, parels uit de diepte opgehaald. En ieder, die iets ving, heeft vol trots de eeuwige waarheid in zijn kleine hand meenen te houden. Maar de waarheid is de diepe oneindige zee zelf.

De Zweedsche Pers over Het Recht van het Gevoel

Karlskrona Weckoblad.

Er hangt een weemoedige stemming over dit mooie boek, dat **behoort tot het waarste en beste, dat Lundegård ooit heeft geschreven.** De stijl is even schitterend als gewoonlijk, maar de taal is zuiverder en natuurlijk, de loop der handeling is duidelijker en overzichtelijker dan vroeger, en daarbij heeft het boek de groote deugd, dat de behandeling van de stof vrij is van elke erotische versiering. **„Het Recht van het gevoel"** is zoowel een boeiend als een interessant werk.

Jämtlands Tidning.

Het is de geschiedenis hoe een edel, hoogstaand man twee vrouwen doodt, door te doen, wat zijn verstand hem met de beste bedoelingen gebood, inplaats van naar de stem van zijn gevoel te luisteren. **Het is een mooi boek.**

Korrespondenten.

In een bijzonder **mooie en meesleepende stijl** ontwikkelt de schrijver het recht van het gevoel met het huwelijk als onderwerp van discussie. De belangstelling van de lezer neemt elk oogenblik toe, en als men het boek heeft uitgelezen, vindt men dat het te gauw is gegaan. **We bevelen dit boek aan, aan iedere ontwikkelde man of vrouw.**

Öresunds Posten.

In een artistiek afgeronde, bijna verrukkende stijl behandelt hij een gevoelig, warm opgevat en effectvol motief.

„Het Recht van het Gevoel" is een **buitengewoon talentvol en meesleepend** pleidooi voor het standpunt van de schrijver, dat de kiem bevat van een groote en mooie levensbeschouwing.

Nerikes Alleh.

Een treurspel uit het huwelijksleven en een daarmee saamgevlochten liefdesgeschiedenis **met een vlugge en zekere pen neergeschreven.**

Idun.

De weemoedige liefdesgeschiedenis, die Lundegård schildert in **Het Recht van het Gevoel** met een teerheid en bescheidenheid, die ons aan pasteltinten herinnert, zal zeker vele harten verwarmen door de heilige vlam van het medelijden.

Aftonbladet.

De inhoud is van beteekenis, en wordt verteld met die intensiteit in de voorstelling en de boeiende, lyrisch warme stijl, die we reeds kennen uit de beste werken van Lundegård.

De schikking van de gebeurtenissen verraadt een ervaren kunstenaarshand. Het verhaal boeit en intresseert niet alleen, het geeft ook een wijde blik in eigenaardige, geheimzinnige levensdiepten.

Lundegård

N I Q

Bij den Uitgever van dit boek verscheen ook:

HUWELIJKSKOMEDIE

NAAR HET ZWEEDSCH VAN GUSTAF AF GEIJERSTAM

DOOR

HENDRIKA BLEEKER.

PRIJS ingenaaid *f* 2.90; gebonden *f* 3.50.

De Zweedsche Pers over „Huwelijkskomedie”.

George Brandes zegt in de „Politiken”:

Dit rijke boek, een voorbeeld van beschrijvingskunst, zeker in gedachtengang, scherp en fijngevoelig van levensopvatting en volkomen in den stijl volgehouden met bewonderenswaardigen eenvoud, zonder ballast van onnoodige uitwijdingen en versieringen, verdient zeer zeker den grootsten lof.

(V. S. P.)

Een lofzang op „het tehuis” en „de liefde”.

(Sydsv. Dagbl.) Dagblad van Zuid-Zweden.

„Huwelijkskomedie” is een zuiver kunstwerk, een boek, dat tevens alle eigenschappen bezit, om ook in de meest verschillende kringen van het lezend publiek gelezen en gewaardeerd te worden.

(S. S. n i St. D.) Stockholmer Dagblad.

Een rijke inhoud omtrent de algemeen menschelijke natuur, een diepe studie der menschelijke ziel, een zoowel onopgesmukte als schitterende kunst van beschrijven en een zeldzame blik in het menschelijk hart.

(Oscar Levertin i Sv. D.) Zweedsch Dagblad.

Dit alles geeft hem met volle recht aanspraak op een uitgebreiden kring van lezers onder hen, welke houden van den rijkdom der zinnen, de veredeling des harten, de concentratie der ziel om 's levens eenvoudigste, doch misschien ook machtigste gebeurtenissen — dat alles, wat met de jaren steeds hoe langer hoe meer zijn persoonlijkheid en zijn fantasie kenmerkt.

(K. W. g i G. H. F.)

De kracht van dit boek ligt juist in de intensieve scherpte van blik, waarmede het lijden en de vreugde der menschelijke natuur wordt beschreven.

H. E.